27ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7287 — 12 ԱՊՐԻԼ 1910 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

25 Avril 1910 — 1me année — N. 7287

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԱՆԼԵԱՆ

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

Թաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Գրդ էջը։

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی فره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերաբացման թուականէն (14 դեկտ.) յետոյ զանազան բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 գրշ.— 3.— Իբր 800 ոսկի բերելի ուղեցած բաժանորդ. պահանջին 100ին 25 ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարեւանի ծանուցմանց եւ մահազդի վրայ 20 ական գրշ — 5. - Թղթ. խարհուղի, Եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 գրշ.

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

Ընդհ. Ժողովոյ վերջին նստին աղմկալից վիճակը ամէն ժամանակէ աւելի այժմէական հարց կը դարձնէ իր գործունէութեան ատիճանը քննել և դարմանը փնտռել։

Ու նախ և առաջ ըսեմ թէ մարդկային ամէնէն նախնական կառավարութիւնները երբ դեռ տգիտային կազմաւորութիւն միայն ունէին բաղդատմամբ արդի կանոնաւոր կազմակերպութիւն ստացած կառավարութիւններուն, հանրալարական եղած են։ Ցեղոյ մէկ մասին անտարբերութենէն և միւսին զգացած դժգոհութենէն ծագումնառած է սակաւապետութիւնը իր զանազան երանգներով։ Երբ ատոր մէջ ալ նուազ գործունէութիւն, չընելու համար ի սպառ անգործութիւն, տեսնուած է դարձեալ մէկ մասին անտարբերութեամբը և ուրիշ մասի մը դժգոհութեամբը, միապետութիւնը ատոր դարման նկատուած է։ Սակէ ծագումնառած այդ վերջին դրութիւնը դարերով տիրող կառավարութիւնը եղած է մարդոց մեծ մասին, մինչեւ որ անոր զեղծումները զինքը վարկաբեկ ընելով վերջին յարգի դարձուցին հանրալարական դրութիւնը աւելի կատարելագործեալ ձեւերով, այսինքն սահմանադրութեան միջոցով սահմանուած այլ և այլ կառավարական եղանակներով, որոնք հանրալարական այն է ժողովրդապետական սկզբունք ունին։

Ասոնցմէ ան կը հետեւի որ, եթէ միապետութիւնները զեղծման ընդունակ են, սահմանադրական կառավարութիւններն ալ անգործութեան տրամադիր կրնան ըլլալ, այնպէս որ եթէ աչք պտըտցնենք այսօր աշխարհի բոլոր սահմանադրական կամ խորհրդարանական կառավարութիւն ունեցող ազգերուն վրայ, կը տեսնենք թէ գրեթէ ամէնքն ալ քիչ կամ շատ դժգոհ են իրենց խորհրդարաններուն նուազ գործունէութենէն զոր ամենք հաւասար կը նկատեն անգործութեան բաղդատմամբ պէտքերու շատութեանը։

Եւ այս երեւոյթը կը տեսնուի նոյնիսկ այն խորհրդարաններուն վրայ ալ, որոնց անդամները չնորհքով կը վճարուին և ամէն օր մինչեւ անդամ դիշերներն ալ կը դումարուին։

Հետեւաբար շատ զարմանալի և տարօրինակ մի դանէք, երբ մեր Ազգ. Ժողովը ալ միեւնոյն մեղադրանքին ենթակայ ըլլայ իբրեւ նուազ գործունեայ, քանի որ ամէնէն յաճախակոն՝ շաբաթը մէկ անգամ միայն կը գումարուի, իսկ սովորաբար երկու շաբաթն անգամ մը իւրաքանչիւր նիստին համար ալ հաղիւ 3-4 ժամ ուշնեանալով տրամադրելի։ Ուստի բնական է որ շատ մեծ գործունէութիւն չպիտի կրնայ ունենալ տուեալ նեղկայ պայմաններուն մէջ։

Սակայն ասով ըսել չենք ուզեր թէ բնական ճամբայ պէտք է նկատենք ասիկա և չարունակենք այդպէս երթալ։ Այլ ընդհակառակն հարկ անհրաժեշտ է խորհիլ թէ չկա՞յ արդեօք միջոց մը աւելի մեր Ազգ. Ժողովոյ գործունէութեանը, որքան ալ պատուական միայն ըլլայ իր անդամոց պաշտօնը և նուազ՝ իր նիստերուն համար յատկացած օրն ու ժամերը։

Այդ միջոցը գտնելու, այսինքն դարման մը տանելու համար հարկաւոր է անհրաժեշտաբար երեք բան, 1. Դիւանին կողմէ կամ աւելի արդար կ'ըլլայ ըսել նոյն իսկ Ժողովին կողմէ օրէնքին կատարեալ ուշադրութիւն և ճշդիւր պահպանութիւնը, 2. կարգ մը խոսիլ կրցող երեսփոխաններուն չափազանց երկար խօսելու և կրկնաբանութիւններ ընելու մոլեգին մարմնին զեղչումը կամ չափաւորումը, —ինարելու համար է որ չեմ ըսեր իսպառ չնչումը։ 3. Կարգապահական մարդկային ամէնէն տարրական պարտականութեան ճանաչումը և գործադրութիւնը։

Այս երեք պայմաններուն կիրարկութիւնը կը դնէ Ազգ. Ժողովը բաւականէն աւելի բեղուն գործունէութեան մը մէջ, որմէ գոհ պիտի ըլլան թէ՛ իրենք երեսփոխանները և թէ ընդհանուր ազգայիները, որոնք իրաւունք ունին արդիւնք սպասելու իրենց ներկայացուցիչներէն, քանի որ այդ յուսով է որ զիրենք պատուած են ընտրելով։

Իսկ այդ երեք պայմաններուն գործադրութեան համար պէտք է նախ օրակարգի պատրաստութեան խնամով ուշադիր ըլլալ, և չմոռնալ որ միշտ նոր խնդիրներ առենական գործողութեան անունով երեւան գան և մոռացութեան անդունդը գլորեն հին խնդիրները, հակառակ անոնց տիպողականութեանը։ Նոյն իսկ նուազ տիպողական ալ ըլլան, իրաւունք ունին իրենց կարգին հաստատուն, Ժողովին առեանը գալու և լուծումի առնալու համար իբրեւ աւելորդ օրակարգի վերցուելու իսկ օրակարգի պատրաստութեան ամէնէն օրինական ձեւն է որ և է նոր խնդիր անմիջապէս նկատգալութեան չառնել, ինչ ձեւով ալ առեանը եկած ըլլայ, հարցումի, հարցապնդման կամ առաջարկի միջոցով, այլ օրակարգը անցընել զայն յաջորդ նստին միայն նկատողութեան առնելու համար իր կարգին, այսինքն օրակարգին մէջ արդէն գտնուած հին խնդիրներէն եռաբով և ոչ թէ անոնցմէ առաջ, որով հինները հաստատիպ հիւսէի պէս հոն կը մնան անպայման։ Ցարբեր խնդիր է երբ Ժողովը յատուկ վճիռով մը ոչնչ այսինչ կամ այսինչ խնդրին նախապատուութիւն տար։ Այս ձեւով միայն, որ օրինական միակ ձեւն է, ամէն խնդիրները եռաւէ եռաւ Ժողովին առեանը գալու և լուծուելու հնարաւորութիւն կ'ունենան։

Երկրորդ, աշխարհի ամէն խորհրդարաններուն մէջ եղածին պէս մեր Ազգ. Ժողովի մէջ ալ խօսող երեսփոխանները քիչ են, —թէեւ բաղդատաբար անոնց հարիւրաւոր անդամներուն աւելի շատ կրնան համարուիլ—, ուստի մեծ մասը որ ըսելու միայն կոչում ունի, բնականաբար կը ձանձրանայ երբ եռեւեռ եռեւ գրեթէ միեւնոյն կրկնարտութիւններ կամ խիստ թեթեւ տարբերութեամբ խօսքեր ըսելու դատապարտուի ժամերով, անոր համար կամ՝ կը ձգէ կը մեկնի և կամ նախապէս գուշակելով այդ պարագան, բայց կայ միայ նախամեծար կը համարի։ Հետեւաբար խօսող երեսփոխանները նկատի առնելով զայս, պէտք է չափաւորուն իրենց երկարաբանելու եռանդը, նոյն իսկ ամէն խնդրոյ առթիւ անպատճառ խօսք ուզելու և խօսելու մարմնը, որ դժբաղդաբար շատերու վրայ կը տեսնուի գուցէ ցուցամոլութեան համար։

Երրորդ միջոցին, այսինքն կարգապահութեան գալով, աւելորդ կը համարենք բառ մը իսկ խօսիլ այդ մասին, քանի որ քաղաքակրթութեան, մարդավարութեան և ընկերականութեան առաջին և ամէնէն տարրական պահանջն է այն։ Հետեւաբար խօսողը ընդմիջել, առանց խօսք առնելու խօսիլ, աղմուկ ու մխոր հանելով առեանը խառնել, կամ մէկ կողմ քաշուելով մանակի խօսակցիլ ու վիճաբանիլը այնպիսի թերութիւններ են, որոնք դպրոցական աշակերտներու անգամ ներելի չեն, ո՞ւր կը մնայ ազգէն ներկայացնող երեսփոխաններու։

Ասոնք են ահա այն երեք միջոցները որոնց գործադրութիւնը Ազգ. Ժողովի գործունէութիւնը բեղմնաւոր ընելու միակ դարմանն է։

ԹԱՔԵՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՏԱՍԱՆՈՐԴԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԻՆՉ Է ՏԱՍԱՆՈՐԴԸ. — ԱՆՈՐ ՊԱՏՄԱԿԱՆԸ.—ՊԷՏՔԱԼԵՈՍ ՊԱՏՏԵՐ ՄԸ. — ԻՆՉ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆՆ ՍՆԹԱՐԿՈՒԱԾ Է ՏԱՍԱՆՈՐԴԸ.—ԻՆՉ ԸՍԱԾ Է ՎՕԼՆԷ.— ԳՈՐԾՈՒԱԾ ԶԵՂԾՈՒՄՆԵՐ.— ԳԱՏԱՍՊԵՐԸ ԻՆՉ Է. — ԻՆՉ ԿԱՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ՍՆ ՏԱՍԱՆՈՐԴԻ ԴՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ։

Երկրագնդիս առաջին բնակիչները չունէին երկրագործութիւն. անոնք անտառներու մէջ ցիրուցան՝ կը սնանէին պտուղներով և զանազան բոյսերով որք ամէն կողմ առատ էին։ Վերջը սկսան կենդանիներ սպանել և ուտել, մինչեւ իսկ ձուկ որսալ լողալով գետերու ու ծովերու մէջ։ Դարեր վերջ երբ ընտանիքներ կազմուեցան և նահապետական դրութիւնը հաստատուեցաւ, մարդիկ սկսան պարապիլ խաշնարածութեամբ։ Ասոնք երբոր կարողացան պաշտպանել ինքզինքին վայրի գազաններու և բռնաւորներու դէմ, ապահովել իրենց վաղուան անուշդը, մեծ չատ երջանիկ էին որովհետեւ մեզի պէս անհամար հոգեր չունէին։ Մինչեւ այն ատենները մէկեղ կ'աշխատէին և մէկտեղ կ'ուտէին։ բայց երբոր ամէն մէկ ընտանիք սկսաւ իր հաշուոյն աշխատիլ և ապրիլ, օրէնք դուռեցաւ որ ամէն մարդ իր աշխատութեան արդիւնքէն բաժին մը հանէ նահապետին որ ի փոխարէն զանոնք կը պաշտպանէր և ի հարկին կը սնուցանէր։ Այս նահապետական բաժինն յառաջ եկաւ տասանորդի տուրքը։

Ամէն երկիրներու մէջ մարդիկ երկու պարտականութիւն ունէին տէրութեան հանդէպ. առաջինը՝ զէն ի ձեռին զայն պաշտպանել օտարներու յարձակման դէմ և երկրորդը՝ իրենց բերքերէն բաժին մը տալ անոր. այս բաժինը որոշուեցաւ 10էն 1, այսինքն տասանորդ։ Այսու հանդերձ բռնապետ երը ամէն ատեն չեն գոհացած իրենց արդար իրաւունքով, եղած է ժամանակ ուր կրկինը առած են. ասկէց զատ երկրորդական բռնապետներ կողոպտած են երկրագործը։ Հայ գիւղացին կեանքն պատկեր մը տեսած եմ ուր կալի ժամանակ կառավարական պաշտօնեան եկած՝ պարտատ ցորենէն կը տանի տասանորդը, վարագ Ֆիւրտը զէն ի ձեռին՝ ցորենին կէսը և վաշխառուն ալ՝ մնացորդքերէն, անոր աչուքներուն կապոյտին մէջ թաղելով իր մայրական անպարագիծ գորովը, անոր մատաղ էութեանը մէջ լուսալով, զովացնելով իր վիշտը, իր վէրքը, ու դարձեալ իրեն քաշելով, աւելի բուռն, աւելի խենդ, աւելի խանդակաթ։

—Զաւա՛կս, կեա՛նքս, լո՛յսս...

Վերէն, Դաբրիել էֆ. Մարկոսեան, սեւ քողին ետեւը կանգուն, իր ժպտուն աչուքներովը կը դիտէր այդ աղապատալից գիրկընդխառնումը, ու կարծես երջանկութեան, կարօտի տարսուռ մը կը կածկլար իր խաժ բիւրերուն խորը։

Հուսկ ուրեմն, աղան ինքզինքը ազատեց մօրը բազուկներէն, թօթուրվեցաւ, վրան գլուխը չակեց, մազերուն խոպոպները յարդարեց և չկացած ազուս մը ամբողջ ողջագիչ բայց տիրական չեչտովը ըսաւ.

— Մամա՛, ինծի ալ պիտի զրկե՞ս Պ. Կոստանեանին դպրոցը... գեղին էն հրուստ տղաքը հոն կ'երթան կոր... Շատ ադէկ վարժպետ է եղեր. ամէն մարդ կը գովէ կոր. հա՛, մամա՛, ինծի հոն զրկէ, ես հոն երթալ կ'ուզեմ... այո՛, կ'ուզե՛մ, կ'ուզե՛մ, կ'ուզե՛մ, վերջացուց շաբար ուզող տղեկի մը պէս թզկալով։

Մայրը, աղուն այս լակոն պահանջին վրայ, մէկէնիմէկ լուրջ և խոհուն եղած էր. դէմքին նիւար ու ձգտուած գիծերը դարձանալը որ իր բաժինը առնել եկած է, ձեռնունայն ետ կը դառնայ, իսկ խեղճ գիւղացին իր չարս հոգեստարիկներով և դժբախտ կնոջը հետ կեցած կը դիտէ իր այնչափ աշխատութեան պտուղին ատհատանալը, և յարդի դէզին առջեւ կ'ողբայ իր սեւ բախտը։

Մեր երկրին մէջ 100ին 12.5 տասանորդ կ'առնեն, ասոր 100ին 10 բուն տասանորդն է, 100ին 1 երկրագործական դրամատան բաժինը, 100ին 1 մէարիֆի բաժինը, 100ին 0,5 ալ զինուորական պատրաստութեան բաժինը (որ առաջ 100ին 0.6 էր)։ Երկրագործական դրամատունը որ հիմնուած է աղքատ երկրագործին օգնութեան հասնելու համար, օգտակար չէ կրցած ըլլալ այս վերջինին, այլ աւելի նպաստաւոր եղած է հարուստ երկրագործին, հետեւաբար իր կանոնաւորութիւնը բարեփոխութեան կարօտ է։ Իսկ մէարիֆի տուրքը որ առանց խտրութեան իսլամ և ոչ-իսլամ երկրագործներէ կը գանձուի, մինչեւ այսօր յատկացուած էր իսլամներու կրթութեան. սահմանադրական կառավարութիւնը սկսած է անկարեւոր մասերն ալ յատկացնել ոչ իսլամ վարժարաններու։

Այս % 12,5 տասանորդը չափազանց է, երկրագործը կործանումի կ'առաջնորդէ. պէտք է զայն զեղչել իր նախնական չափին՝ այսինքն 10ի. մնաց որ երկրագ. դրամատան դրամագլուխը արդէն կազմուած է, իսկ հանրային կրթութիւնը և զինուորական պատրաստութիւնները նոգալ կառավարութեան պարտքն է։

Սակայն տասանորդի չափազանցութենէն աւելի զայն գանձելու դրութիւնն է որ հողագործին կը վնասէ։ Օլնէ՝ Ֆրանսացի մեծ իմաստասէրը որ Թուրքիա այցելած է, իր ատենին համար կը գրէ թէ Թուրքիոյ մէջ պաշտօնները աճուրդով կը ծախուէին արձակ համարձակ. հետեւաբար այն մարդը որ իր պաշտօնը ձեռք ձգած էր մեծ գին մը վճարելով, բնականաբար ժողովուրդը կը կեղեքէր իր վճարածը գանձելէ զատ բացէն չան մրն ալ ստանալու համար։ Այս դրութիւնը գաղտնի կը շարունակուէր Համիտի օրով ալ. բարեբաղդաբար սահմանադրութիւնը զայն վերցուց։ Բայց ցաւ ի սիրտ կը տեսնենք որ այս երկրակործան դրութիւնը դեռ կը գործադրուի տասանորդի համար։ Իբրեւ թէ կառավարութիւնը անկարող ըլլար տասանորդը անձամբ ժողվելու, զայն աճուրդի կը հանէ և վարձու կուտայ ամէնէն բարձր գին վճարողին, և այսպէսով ինք անձամբ դուռ կը բանայ անիրաւութեանց որուն առաջքը չեն կրնար առնել պատժական օրէնքները. որովհետեւ այն վարձակալը (միւլթէզիմ) որ անորոշ ապրանքի մը համար մեծ գումար մը վճարած է, ամէն հնարք ի գործ պիտի դնէ, նախ չի վնասելու և յետոյ կարեւոր չան մը ստանալու համար, ըլլայ մեղմ, ըլլայ բուռն միջոցներով։

Երկրագործական բերքերը բազմատեսակ են, ինչպէս, արմիկ խոտ, բանջարեղէններ, պտուղներ, բամպակ, ծխախոտ, մեռաքա, մեղր, են. են.։ Առաջները միայն արմիկէն տասանորդ կ'առնէին, բայց օր օրի սկսան ամէն տեսակ բերքերէն տասանորդ առնել. միայն գետնախնձորը բացառութիւն կը կազմէ դեռ, այս ալ անոր մշակութիւնը երկրին մէջ ընդհանրացնելու բարի նպատակաւ, ինչ որ բաւական յաջողած է։ Միայն արմտքի տասանորդին մէջ անիրաւութիւն չի գործադրուիր ընդհանրապէս, որովհետեւ արմտքը կալին մէջ ծեծուելով կը չափուի, բայց երբ կարգը կուգայ միւս բերքերուն՝ խնդիրը կը տարբերի։ Հոս վարձակալը ամէն տեսակ զեղծում կրնայ ի գործ դնել, քանի որ չատ անգամ իրեն չանակից ունի տեղւոյն կառավարը, պաշտօնեան, որ ատեն ժողովուրդին գանգատները անլսելի կը մնան։

Անիրաւութեանց ամէնէն աւելի տեղի տուող բանն է բերք մը արտին մէջ գնահատելու (Ծատմին) կործանարար դրութիւնը։ Վարձակալը իր գնահատիչին (Ծատմինճի) և կառավարութենէն ընտրուած գնահատիչին հետ (որուն ամսականն ալ արդէն ինք կը վճարէ) կ'երթայ ամէն մէկ արտի մէջ գտնուած բերքին քանակութիւնը կամ արժէքը կ'որոշե ընկնանաբար իր ուզածին պէս, և երկրագործէն կը պահանջէ, իր քմահաճոյքին համեմատ, անոր տասանորդը նոյնութեամբ կամ հնչուն դրամով։ Ասկից զատ քաղաքին դուռները կան պահապաններ որոնք ամէն մարդու բերքը կը կշռեն. եթէ բերքը արձանագրուած քանակէն երբեմն աւելի ելլէ՝ աւելորդ մասին տասանորդն ալ կ'առնեն, իսկ եթէ բերքը պակաս գալու ըլլայ՝ ինչ որ յաճախ կը պատահի, պակասը չեն ճանչնար «գողցուցեր ես, կամ գողցեր ես»ըսելով։

Ասկից զատ վարձակալը բերքի մը տասանորդը նոյնութեամբ չընդունիր. եթէ քանչարեղէն, պտուղներ են. են, հնչուն դրամ կը պահանջէ տասանորդի փոխարէն, բերքին թէ՛ քանակութիւնը և թէ գինը ինք որոշելով։ Օրինակ մը բաւական կը սեպեմ. այգիի մը խաղողը վարձակալը 1000 քիլօկրամ գնահատած է և խաղողին գինն ալ քիլօն 15 բարա, մինչդեռ իրականին մէջ խաղողը 600 քիլօէն աւելի չէ, գինն ալ տասը բարա չարժեր. երկրագործը կը բողոքէ, մինչեւ իսկ կը յայտարարէ թէ թող խաղողը կշռեն, պատրաստ է 100էն ոչ թէ 12,5, այլ մինչեւ 30 տասանորդ տալու խաղող ըլլալով. իր բողոքը անհետեւանք կը մնայ, այնչափ ժամանակի կորուստէ ու ծախքերէ վերջ։

Հողագործին գանգատները մի առ մի հոս թուել անկարելի է. կառավարութիւնն ալ տեղեակ է ասոնց, որովհետեւ ամէն տարի անհամար խնդրագիր ու հեռագիր կը ստանայ. բայց մինչեւ այսօր չէ կրցած պատրաստել տասանորդի կանոնագիր մը որ թէ՛ տէրութեան և թէ՛ ժողովուրդին նպաստաւոր ըլլայ։ Բռնապետութեան օրով պաշտօնեաները թէ՛ ժողովուրդը կը նեղէին և թէ՛ պետական հասոյթները անտես կ'առնէին, միայն իրենց քսակը կը հոգային մեծ մասամբ։ Բայց հիմայ որ սահմանադրական կառավարութիւնը հետամուտ է թէ՛ պետութեան հասոյթները աւելցնելու և թէ՛ երկրագործին վիճակը բարելաւելու, պէտք

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (2)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿՆԱՆ ԴԵԱՆԴԻՒ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ)

Դրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՑԼԱՍԵՐԱՑՆԵՐԸ

Ա.

ՄԱՑԻ ԵՒ ՈՐԴԻ

— Կեղծաւո՛ր, կը մրմնջէր, կեղծաւո՛ր... ինքնի դուն ալ։

Ցեղոյ, բարկութեամբ.

— Չէ՛, չպիտի գայ տունս, մարդու երես տեսնալ չեմ ուզեր. ամէնքդ ալ գետինը անցնիք... չէ՛, ինչ ալ ընէք ներս չպիտի առնեմ ձեզի։

«Հը՛, կը չարունակէր քալելով, բրռունցքը գոցած, վրէ՛ժս պիտի լուծեմ՝ արհամարհելով ձեզ ամէնդ ալ... ի՛նչ, իմ անուշ, իմ չգանուած, իմ սիրական ամուսնիս մահէն ետքը՝ երիկ մարդու երե՞ս նայիմ... արդեօք ան չի՞ բողոքեր վերէն, արդեօք չա՞նիծեր զիս՝ երբ որ իր յիշատակը այդպէս անարգեմ... Չէ՛, չէ՛, չէ՛, կը հեծէր՝ կենդանագիրին առջեւ կեցած, արցունքոտ աչքերն անոր վրայ յառելով պաղատագին ու կսկիծոտ... չպիտի վրդովեմ այս տան խաղաղութիւնը, ուր դուն կաս միշտ, ուր յիշատակդ, տառերդ կը չրջի միշտ, իմ քաղցրը, իմ անմոռանալի ամուսինս...

Ցեղոյ, նորէն սկսելով քալել։

—Հը՛, ղիս մխիթարե՛լ, ցաւս փարատե՛լ... ո՞վ կրնայ ըսել թէ ունի այդ կարողութիւնը, այդ զօրութիւնը. մխիթարու՛մ, ե՛ս, չէ՛, ըլլալիք բան չէ... սուգս է իմ մխիթարութիւնս, մինակութիւնս է իմ սփոփանքս, մարդոցմէ հեռու ապրիլն է իմ ցաւերուս դարմանը...

Թաղէոս աղան իմ վիշտս պիտի թեթեւցունէ եղեր, Աստուա՛ծ իմ, ի՛նչ ապուշներ կան... ուրեմն այս մարդիկը դեռ չը հասկցան թէ զիրենք կ'ատեմ այլ ես, այդ ատելութեանը մէջ կը փնտռեմ իմ գոնունակութիւնս, իմ մխիթարանքս...

Այդ վայրկենին տեսնելին դուռը բացուեցաւ և մանչ մը վազելով ներս մտաւ, հաղիւ տասերկու տասերեք տարու, խարտեաշ դուռ մազերով, կապոյտ աչուքներով. ճերմակ, աչխուժ և մտաւ։ Կարճ տափատէն վար բռնմերը կ'երեւային՝ կլոր ու ձիգ։

—Մամա՛։

—Զաւա՛կս։

Կենդանագիրին առջեւ, մայր ու որդի իրարու պլլուեցան, խանդաղատագին ողջագուրանքի մը մէջ։

—Մամա՛ս, աղուորիկ մամա՛ս, նորէն ի՞նչ ունիս, ինչո՞ւ աչքերդ արցունքով լեցուն են...

—Իմ մխիթարութի՛ւնս, իմ երջանկութի՛ւնս, աչխա՛րնս, հոգի՛ս...

Ու մայրը չէր կշտանար դգուելէ, հոտուրցուել այդ խարտեաշ աղուոր գլուխը որ իր կուրծքին վրայ կ'ինար այնքան միամիտ, այնքան համբուրելի լքուժով մը, ու կը փաթթուէր այդ քնքուշ էակին, կը սիրէր, կը պագնէր դայն, պահ մը կը հեռացնէր՝ բռնած անոր քունքերէն, անոր աչուքներուն կապոյտին մէջ թաղելով իր մայրական անպարագիծ գորովը, անոր մատաղ էութեանը մէջ լուսալով, զովացնելով իր վիշտը, իր վէրքը, ու դարձեալ իրեն քաշելով, աւելի բուռն, աւելի խենդ, աւելի խանդակաթ։

—Զաւա՛կս, կեա՛նքս, լո՛յսս...

Վերէն, Դաբրիել էֆ. Մարկոսեան, սեւ քողին ետեւը կանգուն, իր ժպտուն աչուքներովը կը դիտէր այդ աղապատալից գիրկընդխառնումը, ու կարծես երջանկութեան, կարօտի տարսուռ մը կը կածկլար իր խաժ բիւրերուն խորը։

Հուսկ ուրեմն, աղան ինքզինքը ազատեց մօրը բազուկներէն, թօթուրվեցաւ, վրան գլուխը չակեց, մազերուն խոպոպները յարդարեց և չկացած ազուս մը ամբողջ ողջագիչ բայց տիրական չեչտովը ըսաւ.

— Մամա՛, ինծի ալ պիտի զրկե՞ս Պ. Կոստանեանին դպրոցը... գեղին էն հրուստ տղաքը հոն կ'երթան կոր... Շատ ադէկ վարժպետ է եղեր. ամէն մարդ կը գովէ կոր. հա՛, մամա՛, ինծի հոն զրկէ, ես հոն երթալ կ'ուզեմ... այո՛, կ'ուզե՛մ, կ'ուզե՛մ, կ'ուզե՛մ, վերջացուց շաբար ուզող տղեկի մը պէս թզկալով։

Մայրը, աղուն այս լակոն պահանջին վրայ, մէկէնիմէկ լուրջ և խոհուն եղած էր. դէմքին նիւար ու ձգտուած գիծերը որ պահ մը ընդլայներ ու կակղացեր էին, նորէն իրենց բնական ուղղութիւնը դրատան, տխուր, խոժոռ, ցաւագին։

Զպատասխանեց։

Բայց աղան մօրը հոգեբանութեանը անծանօթ և անտարբեր՝ չարունակեց աւելի պահանջոտ, աւելի աղմկալի ըլլալ։

— Այո՛, մամա, ես ան դպրոցը պիտի երթամ. Պ. Կոստանեանը մինակ խելացի տղաքը կ'առնէ եղեր, որովհետեւ կը հասկնայ եղեր թէ ո՞ր տղան խելացի է, ո՞ր անխելք...

Եւ քծինքով մօտենալով մօրը, ու փաղաքչական.

— Մամա, ինծի անոր տար ցուցուր անգամ մը, տեսնենք խելացի՞ եմ։

Մայրը իր երազէն արթնցած, ու քաղցր.

— Զաւակս, քու խելացութիւնդ քընուութեան կարօտ չէ. ատ աչքերը ունեցողը, ատ ճակատը ունեցողը անխելք կ'ըլլա՞յ...

— Չէ՛, մամա, չէ՛. տար ինծի ան մարդուն ցուցուր անգամ մը. չատ կ'աղաչեմ... մամա՛ս, անուշ մամա...

Գաղտանքը այնքան անդիմադրելի էր որ մայրը չկրցաւ իր մերժման մէջ յամառիլ։

— Շատ ադէկ, ասնիմ, զաւակս, ասնիմ... Բսէ՛ տեսնեմ, Ռոպէնսոնը լը-մընցուցիր, Արշակ, հարցուց մասն արդուն ուշադրութիւնը ուրիշ նիւթի վրայ դարձնել ուզելով։

— Ա՛խ, մամա՛, բացագանչեց Արշակ աչքերը մէկէնիմէկ խանդավառ, դէմքը զմայլական։ Ռոպէնսոնը ի՛նչքա՞ մարդ է. ուրբաթ գերին հետ վայրենիներուն դէմ կռուեցաւ և փախցուց զանոնք՝ գերիները ազատելով. ա՛հ, ի՛նչ սքանչելի բան է, մամա... ո՞րքան կ'ուզէի Ռոպէնսոն մը ըլլալ. խոշոր շրջենաւ մը նստէի, մեծ ծովերուն մէջ փոթորիկի բռնուելով ընկերդիներ, մինակ ես ազատէի, ամայի կղզի մը ելլայի, հոն լամաներ դանէի, ժորթէ հագուստներ հագնէի, մամուկ մը ունենայի ինծի ընկեր, եռաքը մարդակերները գային, հրացանը ձեռքս անոնց վրայ յարձակէի, պո՛մ, պո՛մ, պո՛մ... ամէնքն ալ փախչէին. ուրբաթ գերին ազատէի... ուրբաթ գերի՛ն, քա՛հ, քա՛հ, քա՛հ...

Ու աղան սկսաւ բարձր ասր քրքիջներ արձակել, պահ մը դադրեցնելով իր շարժումները զրոս ըրած էր անմահ մենակեացին կեանքին դրուագները յիշելու և զանոնք բաղձալու միջոցին։

— Ուրբաթ գերին, ա՛խ, մամա, ան ինչ թոնաք մարդ է, չարունակեց աղան խնդալով ու շարժակելով, ձեռքերը խա-

(Շար.ը Բ. էջ)

եր է որ արդար կարգադրութիւններ ընէ երկրագործութեան մասին որ արհնանեռու մայն է և մեր երկրին հասոյթի ամենամեծ աղբիւրը։

Շատ տխրեցանք երբոր եկեմտական մեծ նախարար ճանաչիս պէյ բարամէնդին մէջ յայտարարեց թէ զատաղրի դրութիւնը երկրին մէջ հատատեալու համար դեռ տասը քսան տարի պէտք կայ, մինչդեռ ամէնէն առաջ կարգադրելիք խնդիրներէն մէկն ալ այս է, գոնէ կը խնդրենք որ առ այժմ տասանորդի մասին հնուհեալ կարգադրութիւնները ըլլան։

1. Տէրութիւնը պէտք է որ ինքը իր պաշտօնեաներով հաւաքէ տասանորդը փոխանակ վարձակալներու յանձնելու, այսպէսով թէ՛ ժողովուրդը չկեղեքուիր և թէ վարձակալներուն ծախքերն ու շահերը տէրութեան կը մնան։

2. Պէտք է որ արտիւթ գնահատումի (Ճանմին) յոռի դրութիւնը, և ամէն բերք արտերէն բերուած առեն՝ դիւղին կամ քաղաքին դուռը դրան կշռելով ու չափելով, անկից առնէ իր արդար իրաւունքը նոյնութեամբ (այնէն), ոչ թէ հնչուն դրամով։

3. Պէտք է որ տասանորդը 100ին 12 5էն զեղչէ 100ին 10։

Եթէ առ այժմ այս պայմանները գործադրուին՝ թէ՛ տէրութիւնը աւելի շահաւոր պիտի ելլէ և թէ ժողովուրդը երջանկի ու հարուստ պիտի ըլլայ, և գիտէք որ ժողովուրդին հարստութիւնը տէրութեան հարստութիւնն է։

Գալով գատաղրի դրութեան որ կը կայանայ փոխանակ արտի մը բերքէն տասանորդ առնելու՝ նոյն արտէն համեմատական և դրամական տուրք մը գանձելու մէջ, բոլոր քաղաքակրթեալ երկիրները շատոնց ի վեր զայն ընդունած են, և կը մտածենք ու կը պահանջենք որ Օսմ. Սահմանադրութիւնն ալ ժամ առաջ զայն ընդունի, թէ՛ պետական գանձին և թէ երկրագործին շահուն համար։ Որովհետեւ կառավարութիւնը միւս տուրքերուն հետ գատասդրի տուրքն ալ պիտի գանձէ առանց նոր ծախք մը ընելու, և ամէն արտերն ալ տուրքի պիտի ենթարկէ ըլլան մշակեալ, ըլլան անմշակ, որով ժողովուրդն ալ պիտի սիրայուի անպատճառ մշակել իր բոլոր արտերը։ Պ. Տ.

ԺԱՆ ՄՕՐԷԱՍ

Ժան Մորէաս, անկապաշտ (décadent) բանաստեղծութեան ամէնէն նշանակելի և գեղեցիկ դէմքերէն մէկը, վերջերս մեռաւ Բարիզի մէջ։

Այն պահուն ուր Թէաթր-Ֆրանսէն կը պատրաստուէր ներկայացնելու իր Իֆիժէնին, այս մահը, ինչպէս ընդհատուած անուշ երգ մը, դառն հիասթափումի մէջ ձգեց Ֆրանսացի ժողովուրդը։

Ուրիշ առիթի մը վերապահելով զինք ներկայացնել իր կանքին և Գործունէութեան գլխաւոր դիծերուն մէջ, իրմէ կը թարգմանենք հետեւեալ էջը.— «Արուեստաշէ յիմարներու մէջ»— ուր կը խօսի ընկերային կեանքի ուշագրաւ երեւոյթներէն մէկուն՝ յիմարներու դէպի գեղարուեստ ունեցած միտումին վրայ։

* * *

Դիտէ՞ք թէ ապուշները՝ որոնք առորին առաքեանն են յիմարներուն, շատ կը հետաքրքրուին երաժշտութեամբ և արձանագործութեամբ։

Ուրիշներ՝ որոնց իմացականութիւնը բաղդատաբար նուազ տկարացած է, գծագրութիւնն ու գրականութիւնը կը նախընտրեն։

Պ. Մարսէլ Ռէյժ, վաստակի գործի մը մէջ յիմար արուեստագէտներուն վրայ կատարեալ հետաքրքրաշարժ մանրամասնութիւններ։

Յիմարներ կան որոնք չխենթեցած՝ չած ջուրին մէջ խորեց... վա՛յ, վա՛յ, վա՛յ...

Ու տղան ձեռքերը օդին մէջ վեր վեր կը հանէր ցաւի խեղճատակ ծամածռումներով՝ իրը թէ ինքն ալ այդ միւնոյն անհաճոյ արկածին ենթարկուած ըլլար։

Սակայն զուկին բոլոր այս միմոսական սիրուն պատմուածքին պատուն մամային դէմքը խորունկ վշտի մը արտայայտութիւնը կ'առնէր, հեռագեաւ աւելի շեղառելով, աւելի ակներեւ։

Արշակ շարունակեց.

— Հապա եռաքէն սպանուած մարդակերը ուտել ուզեց նէ՛, վա՛յ անպիտան, ինչ գէշ սոլորութիւն։ բայց Ռոպէնսոն թող չառաւ... Ամ՛, Ռոպէնսո՛ն, որչափ կ'ուզէի Ռոպէնսոն մը ըլլալ, էհ՛, մամա, դուն ալ չե՞ս փափաքիր որ ես ալ Ռոպէնսոն մը ըլլամ ու գիրքերու մէջ իմին ալ պատմութիւնս գրուի այպէս... Չե՞ս ուզեր, էհ՛, մամա՛...

Տղան իր ըղձանքներուն զգլխիչ այս յորդման թափին մէջ մէկէնմէկ կանգ առաւ ակամայ՝ սեռնելով մայրը որ թիկնաթոռին մէջ հեռդհեռ դէպ ի հոս ի՛նալով վերջապէս սկսեր էր հեկեկալ, ձեռքովը աչքերը գոցած։

Արշակ մօրը վազեց, ափիքերան, ա դազակելով, անոր ճիտը ինկած.

—Մա՛մա, ինչ կայ, ինչ եղաւ, հիւանդ ես... չըսա՞ս։

Ու մայրը իր հեկեկանքներուն մէջէն.

— Արշակ, մամադ պիտի ձգես երթա՞ս... մամադ առանձին պիտի թողուս... չե՞ս գիտեր որ մամադ առանց քեզի չ'ապրիր... Ռոպէնսոնին մայրը ինչ եղաւ, չե՞ս գիտեր...

Մօրը այս խօսքերը քրքիջի նոր տագնապի մը ենթարկեցին տղան, որ մամային երեսները փայփայելով.

— Բայց, աղուոր մամա, ես Ռոպէնսոնին պէս չեմ ըներ, քանէ հրաման կ'առնեմ, եթէ տաս՝ կ'երթամ, եթէ չի տաս՝ չեմ երթար... կամ թէ քեզի ալ հետս կը տանիմ, չը՞ըլար, մամա...

— Չէ, զաւակս, պատասխանեց մայրը, քիչ մը հանդարտած ու նորէն տղուն փաթթուելով, չէ՛, ո՛չ դուն գնայ, ոչ զիս հետդ տար... Դուն կը դիմանա՞ս տա չարչարանքներուն, իմ փափուկ հրեշտակս... Չէ՛, դուն յաւիտեան չպիտի բաժնուիս մամայէդ, հա՞ մի, հոգիս...

— Չեմ երթար, մամա, քեզնէ չեմ բաժնուիր...

Ու իր յուռթի կարմիր շրթները մօրը վախ ուժգնն ալ սիրեն կացուց Արշակ՝ իրրեւ երաշխիքի անչեղի արտայայտութիւն՝ Ռոպէնսոնի օրինակին չհետեւելու իր խոստմանը։

—Ըսելէ չի՞ պիտի երթաս, հարցուց մայրը նորէն, դեռ կասկածոտ։

— Ո՛չ, մամա, չի պիտի երթամ... խե՛նդ եմ, աս ծովերուն մէջ, աս վանդարդէն իսկ արուեստագէտ էին, և ուրիշներ՝ որոնց ասպարէզը իրենց հիւանդութեան թուականէն կը սկսի։

Նախ և առ.ջ մեր աչքին առջեւ կը պատկերանան անունք՝ որոնց ձեռքը՝ ազուս մը ձեռքին նման բոլորովին անվարժ, անձեր կամ առարկաներ կը գծէ, առանց կարգի և համաչափ դիծերով։ Յետոյ կուգան միւսները, նոյնպէս ձախաւոր, բայց ունին տեսակ մը չարաճճութիւն որ փախուստի ելք մը է իրենց համար։ Այս յիմարները գծագրութեան մէջ իրենց ունեցած ապիկարութիւնը քօղարկելու համար, կնճռոտ ձեւերէ ամէն կերպով կը խուսափին։ Նոյն իսկ անտես կ'առնեն գիծերուն համմասութիւնը՝ զոր չեն կրնար գտնել։ Կը գոհանան երկրաչափութենէն ամենապարզ նիւթ (motif) մը փոխառնելով, զոր կը կրկնեն անորոշապէս։ Երբեմն, մթին զգայնութիւն մը արտայայտելու փառասիրութենէն մղուած, աւելի եւս կը խառնուն, կը խառնակեն, յար և նման մաւրիտանական արուեստի զարդարիչներուն (ornementiste)։

Բոլոր այս ազարմելի յիմարները արուեստի խարխափումներուն՝ կը սկսին ընդհանրապէս առանց օրինակի։ Կը շինեն, օրինակի համար, քանդակուած փայտ մը որ խարիսիկներուն կուռքերը կը յիշեցնէ, թերատները աչք կը ներկայացնեն, բերանն տեղ ուղղի գիծ մը կայ, ձեռքերը չենուած են լայն, կոշտ։ Մէկ խօսքով, սաղմի մը հրէշային հանմամասութեանց նման։

Ասոր փոխարէն, անաւարի փայտէ հարթաքանդակ մը, բաւական ճարպաւոր, հակառակ ապակիի կտորով մը շինուած ըլլալուն, որ իրը գործի ծառայեց անոր։ Այս հարթաքանդակին նիւթը գեղջկական է։ Խոշոր սայլ մը և ահագին անիւներով, հոգ փոքրոյ ցամանքն հեռ միասին։ Աւելի նեռուն հովանիի մը տակ, որուն ձեռնեները եւ պտուղը մանրամասնաբար կ'երեւան, հովիւ մը կայ ցուլա ձեռքին մէջ։ Յետոյ կուգան արօր մը, եւ խաղաղ եռելոյթով խոշոր եռն մը։ Յետոյ, այս մը եւ կեռ մը իրենցմէ աւելի խոշոր կաթսայի մը տակի գրակը կը հրահրեն, եւ վերջապէս, այս թափօրը կ'աւարտի երկու հեւերով, որոնք առօրեայ խոնջեմին համակերպութեամբ մէջ կ'երեւան։

Յիմարներուն գծագրութիւնները մեծ զանազանութիւն մը ցոյց կուտան։ Պ. Ռէյժա դտած է անոնցմէ մին, որ եգիպտական պատկերներուն կը նմանի։ Այսու հանդերձ դիտել կուտայ թէ ամէն ինչ արտասոյց և անիմաստ է անոր մէջ, ձեռքերը անորոշաբար երկայն են, անթացատրելի զարդարանքներ կը վառան։ Ունէ իմաստ փնտռել անօգուտ է։ Այս գծագրութիւնները ոչինչ կը ներկայացնեն։

* * *

Երբ յիմար մը կը ջանայ աւելի կամ նուազ յատկորէն թարգմանել գաղափար մը, յուզում մը, փոխ կ'առնէ գրեթէ ոչնչիսի ձեւ մը, զոր կը կատարէ գորեն եւ որ ոնչ տեղ կը ծառայէ իրեն։

Ակէ աւելին ալ կայ, ինչպէս օրինակի համար այն պատկերները զորս մասիտի մէջոցաւ գիւղական համեստ նամակացուցիչ մը գծեց։ Դիմագրութիւն չգիտեր, բայց նիւթին իմաստովը ներշնչուած է։ Ինդիրը կը կայանայ հեղինակին հարատեւ մարտիրոսութիւնը ցոյց տալու մէջ։ Մարտիրոսութիւն մը՝ իրականին մէջ անդոյ, այսուհանդերձ հէք մարդուն ուղեղին մէջ ամրակնդուած։ Միտիտ երեւոյթով, առուիը ձեռքը կուգայ։ Դուրս ելեր կը շարժին տան պատուհաններուն առջեւ։ Մարտիրոսը՝ սպիտակ շապիկ հագած վարդապետ մը է։ Կատարելապէս մերկացուած է անա դահիճներուն ձեռքին մէջ որոնք փայտի կտորներ կը գամեն գլխուն մէջ...։ Բայց ամէն ինչ լռիցած չէ տակաւին։ Երեք դահիճներ կը յարձակին մարտիրոսին վրայ, կրակարանի մը մօտ։ Կին մը, իր երեխան բրա-

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՊՈՒԹԻՒՆԸ

Իր բնական ընթացքը կը շարունակէ Սուլթանին հիւանդութիւնը, և իր առողջական վիճակը հետզհետէ կը բարւոքի։ Կարծը չառ լաւ պրամագրեան մէջ կը գտնուի։ Շաբաթ օր անձամբ զբաղեցաւ պետական գործերով և կարգ մը իրաւունքներ առարգեց, որպէսզի կառավարական գործերը երեսի վրայ չմնան։

** Շաբաթ իրիկուն հետեւեալ բժշկական տեղեկագիրը հրատարակուեցաւ. «Այս իրիկուն ժամը 11էն բժշկական քննութեան ենթարկելով Վեհ. Սուլթանը, տաքութեան ատիճանը դտանք 39, իսկ բաղկերակը՝ 100. փանգ Ասուսոյ, Ն. Վեհափառութիւնը հարանիթէ դառ ուրիշ ոնէ հիւանդութենէ չի տառապիր։»

** Պերլինէն կը հեռագրեն թէ Պոլսէն ստացած հեռագիրները ի մասին Սուլթան Բէյտաի տկարութեան և Սկլամրգի հանդէսը չկատարուելուն՝ մեծ մտահոգութիւն առաջ բերած են Գերմանիոյ մայրաքաղաքին մէջ։

** Բոլոր կայսերազուն իշխանները, եպարքոսը, նախարարները, Սրեսի. Ժողովի ու Ծերակոյտի նախագահները, ձեռնարկականներ ու երեսփոխաններ դեսպանատան առաջին թարգմանները, հոգեւոր պետերը, սեղանաւորական մեծ հատատութեանց տնօրէնները և ուրիշ ծանօթ անձեր պալատ երթալով Սուլթանին որպիսութիւնը հարցուցին և արագ ապաքինում մաղթեցին։

** Քաղաքապետական Ընդհ. Ժողովին որոշումով, պատուիրակութիւն մը, բաղկացած փոխ-քաղաքապետ Թէվֆիգ պէյէ և նոյն Ժողովին դերնախագահ Սաիտ փաշայէ ու քաղաքապետական քանի՛ մը պաշտօնատարներէ, պալատ երթալով, յանուն մայրաքաղաքին ժողովրդեան, Սուլթանին որպիսութիւնը հարցուց և շուտափոյթ ապաքինում մաղթեց։

** Օրթաքէօյի հրէական քիւլիին կողմէ Սուլթանին առողջութիւն մաղթող հեռագիր մը ուղղուած է Կայս. Պալատ։

** Բունաց Պատրիարքին կողմէ գրեծակատար Իքիսարս էֆ. պալատ երթալով Սուլթանին որպիսութիւնը հարցուց և առողջութիւն մաղթեց։

** Պալատն մէջ արձանագրութեան տոմար մը բացուած է Սուլթանին հիւանդութեան առթիւ այցելող հիւրերուն համար։

** Որոշուած է որ Սուլթանը Եըլտըզ պիտի քնակի օգտագործութեան համար։ Փիւշիւք Մապէյնը պիտի յատկացուի կայս. կանոնոցին, մեծ Մապէյնին վերի յարկը՝ Կայսեր, իսկ վարի յարկը՝ պալատական պաշտօնատարներուն։

ԿՐԻՋԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Բ. Դուռ հասած է պաշտպան տէրութեանց պատասխանը այն վերջին ծանուցագրին նկատմամբ, որով օսմ. կառավարութիւնը կը բողոքէր և խնդրոյ առարկայ կ'ընէր Կրէտէի Ազգ. Ժողովի երեսփոխաններուն երդումը յանուն Եորկիոս Թագաւորին։ Պաշտպան տէրութիւնները իրենց պատասխանին մէջ կը յայտարարեն թէ չպիտի Թոյլատրեն Կրէտացիներուն այդ արարքը, որ բռնաբարում մը է օսմ. վեհապետական իրաւունքներուն, և ի հարկին պէտք եղած միջոցները ի գործ պիտի դնեն։ Նոյնպէս կը յանձնարարեն օսմ. կառավարութեան՝ մասնագ չըլլալ այդ մասին, քանի որ իրենք միշտ պատրաստ են Թուրքիոյ վեհապետական իրաւունքները փրկելու։

** Ծուսոստանի Երեսփ. Ժողովը մայիս 9ին նիստի հրաւիրուած է։ Կ'ըսուի թէ կրէտական կուսակցութիւնները համաձայնած են որ Կրէտէի քրիստոնեայ երեսփոխանները երդում ընեն յանուն Եորկիոս Թագաւորին, Նիսաը բացուելէ անմիջապէս յետոյ։ Դեռ կասկածելի է որ առանց այդ երդումին ընդունուին իսկամ երեսփոխանները։ Տակաւին խօսք չկայ թէ պաշտպան տէրութիւնները պիտի միջամտեն այդ խնդրին։

ԱԼԱՊԱՆԻԱՆԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Սքիւպէն Օսմ. Լոյսի կը հեռագրեն ապրիլ 10 թիւով. «Այսօր ընդհարումներ տեղի ունեցան ըմբոստացած մասերուն մէջ։ Ալպանիացիները հեռապրական գիծերուն մեծ մասը քանդեցին։ Մարտամանութիւնները կը պակնին։ Բանտարկեալներու խումբ մը կիրան հասած է, Պաստրպսական Ատեանին առջեւ դատուելու համար իբր ապստամբ։»

** Դարձեալ Սքիւպէն կը հեռագրեն ապրիլ 9 թիւով.—Տէրիսօվիչի մէջ բանակած վաշտերը, բացի երկու վաշտերէ, Բիշիթնայի և Լիբրիպանի վրայ կը քալեն։ Հրամանատար Շեվգէթ Թուրդուտ փաշա Բիշիթնա կը գտնուի այս պահուս։ Այս տեղէն հարկ եղած հրամանները ու հրահանգները պիտի տարուին։ Մինչեւ հիմա անգրաբութիւն կը տիրէ։

** Փիրոզվիքի մէջ և շրջակաները համախմբուած Ալպանիացիները սկսած են ցրուիլ։ Առանց յայտարարած են թէ կարգ մը անատաչան պահանջումներ բրած էին խուսարարներու թելադրութեամբ։ Գէնք տեսնուած է կառավարութեան և համախմբուած զինուորական զօրութեան նպատակը պարզել տեղացի ժողովրդեան, յայտարարագիրներու միջոցաւ։

ԴԱՀԼԻՔԸՐ

ՈՒ Մ. ԵՒ Ց. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երեսփ. Ժողովի նախագահ Ամիր Բիլդ պէյ ստացարարութիւնները բրած է Նեոլոգոսի խմբագրին. «Վստահօրէն թէ գանժատանգ Եուսուֆ Իզզէտտին իշխան յառաջիկայ յուլիս ամսուն Բէյքոզ պիտի այցելէ։

ՀԱՑԿԵՐՈՑ

Արտաքին գործոց նախարար Բիֆաթ փաշա, առջի գիշեր, հացկերոյթ մը տուաւ, որուն ներկայ էին դեսպաններէն ամենք, դեսպանատանց պաշտօնատարներ, պետական պաշտօնատարներ և օտարազգի ծանօթ անձեր։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսական դեսպան Պ. Պոնբատ այս ամսուն վերջերը Բարիզ պիտի ուղեւորի և տասերկու օր հոն պիտի մնայ, Ֆրանսայի ու Թուրքիոյ միջև ծագած սահմանագլխի միջադէպերու, Բավարի մէջ դէպքին և ուրիշ զանազան խնդիրներու մասին կարծիքի փոխանակութիւն ունենալու համար Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՀԸԵԱՆԵՑ ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Հրեաներու Պասէքի տօնին առթիւ պատերազմական նախարարութիւնը չորս օր արձակուրդ տուաւ հրեայ զինուորներուն, ըստ և քանանական դրուշ՝ բաղարշի պատրաստութեան համար։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ

Գոլոսվալի շրջականները տեղացած յորդառատ անձրեւներուն հետեւանքով, ողողում առաջ եկած է նահանգին մէջ։ Ներքին գործոց նախարարութեան հասած հեռագիրներուն համաձայն, Միթրովիցայի Էպրէ գեաք յորդելով, ամբողջ Թաղ մը և ատարիական հիւպատոսարանը ջուրի տակ մնացած են։ Ցայտնի չէ թէ մարդու կորուստ կայ։ Ջուրը հեռացնելու կը բարեանայ։ Հարկ եղած օգնութիւնները կը ելլան արկածեալներուն։ Հաղորդակցութիւնները դժուարացած են։

ՄԱՌՈՒ ՊԱՏՏԻԺ

Սքիւպլի պատերազմական տեսարանի կողմէ մահուան դատապարտուած քէր Բասիմ Բաղար Մէյտանիի մէջ կախաղան հանուած և մինչեւ ժամը չորս մարմինը ցուցադրուած է։ Ցիշեալը քանի մը ամիս առաջ ապանած էր Ռաբատն վարիը, որ պուկար յեղափոխական պետերէն ըլլալով, անձնատուր եղած էր։

ՆՈՐԱԶՏԻՈՒԹՅԱՆ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Բերա, Մեծ Փողոց, թիւ 271, Լ. Շեֆիկլի առաջնակարգ վահանատունը, իր համբաւը անաղարտ պահելու համար, պատրաստ զգեստեղէններու իր մասնաւոր ճիւղը մեծապէս ճոխացուցած է կատարեալ մթերքով մը, ինչպէս ամէն տեսակ fouրիում, մանթօ, ժիւք, ժիւքօն, բեռնուատ եւայլն։ Այդ զգեստները մեծ խնամով ընտրուած են մասնագէտի մը կողմէ և արուեստագիտական գերազանց ճաշակով պատրաստուած են։ Անթերի արդուզարդիրել փափաքող կիները թող փութան օգտուիլ այդ մեծ գործանոցին վաճառքներէն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊԵՐԵՐ

ԹՈՒՆՏԻՈՐՈՒՄ.—Զարմանալի գաւառակին մէջ Ալի անուն մարդ մը թեւաւորուած է իր կնոջ կողմէ, որ ապրելն յարաբերութիւններ կը մշակէր Արսլան անուն անձի մը հետ։ Այգուր կնոջ նպատակն էր ամուսնոյն ձեռքէն ազատիլ, իսկ իրական յարաբերութիւնները անարգել շարունակելու համար։

ԶԲՕՍԱՐԱՆԻ ՄԷՋ ԿՈՒԻ.—Անցեալ գիշեր, Եանի անուն անձ մը Բերա Ասա փողոցը գտնուող զբօսարան մը կ'երթայ։ Հոն ապասարկութիւն կատարող Մարգ կ'ուզէ Եանի մատին բռնի խլել ձեռքէն։ Ասոր վրայ կռիւ կը ծագի ու սպասարկուն կը ձերբակալուի։

ՔՈԱԿԱՀԱՆԵՑ.—Իզմէթէրուսի մաքատան քարտուղար Իպրահիմ էֆ., անցեալ օր, չոգենաւէն ելած միջոցին գողցուն տուաւ իր քսակը։ Հելլէնապատակ է լեքանտրոս ձերբակալուեցաւ կասկածով։ Այդ մարդուն վրայ էն մեծ թուով գրամներ գտնուեցան։

ձաքակ ու անպաշտպան։ Եղբայրները, հօրենական բարքերու հաւատարիմ մնալով, հաղիւ նշմարելով իրենց քրոջ գոյութիւնը, երբեք չհետաքրքրուելով անոր։

Սակայն, իրերը իրենց երջանիկ ու նուշ տեսողութիւնը չէին պահած. ծանր տագրային ազէտ մը ամէն բան տապալեր էր։ Ամուսնոյ բրած էր։ Անակնկալ նեղ հարկում մը,— հեռաւոր անկիրապատ ու յանդուգն կողոպտումին, որուն են Թարկուած էր կառավարութիւնը տարիներ իվեր,— եկած էր վերջապէս անոր խորտ իրականութիւնը զգաստնել Մարիամ ամիրային։ Բարձրագոյն հրամանով, ձերբակալուած ուրանարկուած էր ամիրան, եւ կարգուած ներ, հարստութեան մեծագոյն մասը արքունիք գրաւուած։ Սարաիրը, լքումը յանկարծօրէն տիրած է ընդարձակ ապարանքին մէջ. սոգ ի լուութիւն ամէն կողմ։ Հացկալ սենեակ մը մէկ ներմէկ ցիրուցան եղած էր ագուռներու տարմի մը պէս, որոնք մեծ ծակառաչ խոյս կուտան երբ գալիս Զոլիր մը հասնի իրենց գիշատած դիպին վրայ։ Ուղղակի սասկաբերութիւնը տակ ամբողջ Հ... գիւղը սարած էր։ Մեծ պարանքին վրայ իշնող կայծակէն կարծես ամէն մարդ քիչ շատ հարուածած էր։ Ամիրան, մեծազոր ամիրան բանարարուած, ինչ գայթակղութիւն։

(Շարունակելի)

ու զարդամոլ աղջիկի խարտեաշ գեղեցիկ գլուխը ու սպիտակ լանջքը զարդարած էին հոյակապօրէն։ Եւ ինքզինքը կրցած էր արժանի ցոյց տալ բոլոր այդ ճոխութեան և այդ շքեղութեան։ Ոչ ոք իրեն չափ վայելչօրէն պիտի կարենար պտտուա, հարուստ այդ ցուցադրանքին արժանաւորը դերասանը հանդիսանալ։ Սարալի ու պերճաչուք կերտուածք մը ունէր, նուրբ, թափանցիկ մորթի, խարտեաշ մեանաքատ։ Լայն մազի, կապոյտ աչքերու այն խած ազուսորութիւնը, որ նրբուղէշ ծաղկի մը կը նմանի, որքան հմայքոտ այնքան ալ դիւաբեկ է, խորշակի առաջին ալիք մը կրնայ անոր անօր թերթիկները կծկել ու խամրեցնել։

Մարը չուտով գերեզման իջած էր, համեստ ու ազնուական կին մը, գիտոտ ու աղքատասէր, տեսակ մը արտամարտոտ վերաբերումով դէպ ի իրեն վիճակուած այդ փարթամ կեանքը։ Իր բարերար ազդեցութիւնը պակասած էր աղջիկը, որ փայփայանքներու, կեղծ գովասանքներու, ապուշ գայլանքներու տարափին տակ, երկրպագող, բարվառող այդ մթնոլորտին մէջ գոռոզ, արհամարհոտ, բարձրանալեաց եղած էր։ Հայրը, Մարկոս ամիրան, ամիրայի ազատական ոգիով, կառավարական հաստատութիւններ, թուրք փաշաներու նենգամիտ և անկուշտ հոգեպատիչ, չուտաց, հաճոյքի ու տուփանքի գերի, թեպետ էր որ իր աղջիկը,— զոր կը պաշտէր,— մեծնար ինչպէս որ նեխուտ, ազատանարար այդ մթնոլորտը թեպէ տար անոր մեծնալ, ան-

ԿԱՐԴԱԼ
ԵՐԻԿՈՒԱՆ ԹԻՒԼՆ ՍԿՍԵԱԼ
"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ
ԱՄԻՍԱՒՆ
ԱՂՋԻԿԸ
ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԿԵԱՆՔԷ
ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ
ՔՐՈՆԻԿ

ՊԻԻՏԱՂԷՆ

ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. երեկի թիւեն եւ վերջ)

Նիսանն Բ. մասը բացուեցաւ ժամը 8½-ին։ Նախ վիճաբանութեան դրուեցաւ Իմիրէ պաշտօնեաներուն հանդուտեան Թուական մէկ յօդուածոց օրինագիծը, որուն համեմատ կ'առաջարկուէր քաղաքային պաշտօնեաներու անուանկն վճարել նաեւ իմիրէ հանդուտեան Թուականները։ Ժողովը երկար վիճաբանութենէ մը յետոյ ընդունեց Ինճիմէնին առաջարկած ձեւով։

Ժողովը յետոյ անցաւ Պիւտճէի վիճաբանութեան. նախ խօսք առաւ Մահրը Սայիտ պէյ և բան թէ՝ Ինճիմէնին տեղեկագիրը կարդացողները և եւրոպական նախարարին ճառը մակի ընդոցները կը տեսնեն որ միայն մէկ քանի կէտերու մէջ տարբերութիւն կայ։ Նախաբարը բուռ թէ ուրիշ երկիրներու մէջ Պիւտճէի թուականները հետզհետէ կ'աւելնան. մերն ալ պիտի աւելնայ. ասկէ վանալիք ոչ է կէս մը չունինք. այս հիշդ է, եթէ սակայն այդ Պիւտճէն մեր քննութեան ենթարկուի ժամանակին։ Յետոյ մեր եւրոպական վիճակին վրայ շատ փայլուն կերպով խօսեցաւ. ճի՛շդ է որ կառավարութիւնը այդպէս տեսնել կը փափաքի։ Բայց 7 միլիոնի բացով ներկայացող Պիւտճէ մը բնականաբար լաւ ազդեցութիւն մը չըներ և նշանակելի է մանաւանդ սա պարագան որ այդ բացը՝ մեր հասոյթին մէկ երրորդը կը կազմէ։ Այս կէտերն է որ կ'ուզեմ առանձին ուշադրութեան ենթարկել կառավարութեան։ Եթէ կառավարութիւնը այս քաղաքականութեամբ ընթանայ, բնականաբար հետզհետէ Պիւտճէին բացն ալ երթալով պիտի աւելնայ։ Ասոր համար ալ նախ ծախքերը պէտք է քիչցնել, անկեղծ քաղաքականութեան մը պէտք է հետեւիլ և տուրքերը պէտք է բարեկարգել։ Յետոյ բեմ եւս ճախակողմեանները՝ Ծերիա պէյ. Պիւտճէն ըսաւ, քննութեան կ'ենթարկուի երկու կէտերու համար. նախ՝ Պիւտճէին արտաքին ձեւին և երկրորդ ոգին համար։ Նախ արտաքին ձեւին մասին խօսինք. Պիւտճէին ձեւն է որ կ'որոշէ գործադիր իշխանութեան վրայ Երեսփ. Ժողովին հակազդեցութիւնը։ Պիւտճէ մը պէտք է ըլլայ ընդհանուր, յստակ և կանխատեսուած։ Ընդհանուր՝ այսինքն տէրութեան բոլոր հասոյթներուն և ծախքերուն Պիւտճէին մէջ անխտիր անցնիլը. յստակութիւն՝ ծախքերուն ու հասոյթներուն ծածուկ չպահուիլը. իսկ կանխատեսուածն ալ՝ ծախքերը և հասոյթները աւելորդ դուժարով մը գոցուիլն է։ Դիտնակութեան արժանի է եւրոպական նախարարը որ փոխառութենէն երկու միլիոն աւելցուած ըլլալով, այս տարուան Պիւտճէին մէջ կը փոխադրէ. բայց նոյն գոհունակութեան արժանի չէ, երբ մեզի նոր փոխառութեան մը առիւ կը դնէ, ուրկէ առաջ եկած տկոյզը պիտի բարդուի Պիւտճէին վրայ։ Պէտք էր նաեւ Պիւտճէին մէջ անցնէր կարգ մը պաշտօնեաներու ըլլալիք յաւելումը։ Դարձեալ Պիւտճէին ընդհանրութիւնը կը վնասէ, երբ տէրութեան մը եկամուտը չի մտներ այս տարուան Պիւտճէին մէջ, ինչպէս Խարբէի Մախսուսէն։ Գալով բացորոշութեանը՝ կրնամ յայտարարել որ գումարները յստակորէն մանրամասնուած են։ Գալով երրորդ կէտին, պէտք է ըսեմ թէ՝ պէտք չկայ որ կառավարութիւնը այդքան պնդէ թէ՝ Պիւտճէնիս հրաշալի և անթերի է։ Պիւտճէի յանձնաժողովը մեկկէտի մը մասին կը բողոքէ, ինչ որ ուշադրութեան արժանի է։ Ան ալ սա է՝ չուզեր որ կառավարութիւնը պէտքէն աւելի ծախք ընէ։ Ինճիմէնը կ'ըսէ թէ՝ կառավարութիւնը աւելի գումար մը կ'ուզէ, բայց սակիկ չպիտի ծախսէ. ես էնճիմէնին այս տեսակէտին համամիտ չեմ։ Գումարի մը ընդունիլը, անոր ծախսուիլն ալ ընդունիլ է։ Հիմա ակնարկ մը նետենք կառավարութեան եւրոպական քաղաքականութեան վրայ։ Կառավարութիւնը իր անտեսական և եւրոպական քաղաքականութիւնը առանձին առանձին պարզեց, սակայն երկուքն ալ չատ սարսափ կերպով։ Ճիշդ է կառավարութեան այն տեսակէտը թէ՝ Պիւտճէին կարգ մը գլուխներուն և մասնաւորաբար պատերազմական նախարարութեան յատկացուած 10 միլիոն ոսկին, պէտք մըն էր մեր ապագային համար. բայց ասոր հետ միասին Պիւտճէին հասոյթին կողմի թուականներուն ուշադիր հետեւող մը սարսափ կը զգայ տեսնելով, հասոյթներու և ծախքերու անհաշտ սարսափելիք։ 26 միլիոնոց Պիւտճէ ունեցող ազգի մը համար, ճշմարտապէս վախ ազդող հանգամանք մը ունի 7 միլիոնի պարագ մը։ Հետեւաբար քիչ մը ծախքերնիս քիչցնելուն վրայ մտածելու ենք. ինչ որ կարելի է իմ կարծիքով։ Կառավարութիւնը ինչպէս յայտարարեց չուզեր նոր տուրք մը հաստատել ժողովուրդին վրայ։ Բայց միւս կողմէ արդէն գոյութիւն ունեցող տուրքերն ալ անարդար տուրքեր են։ Նախաբարը մէկ քանի անգամ յայտարարեց թէ՝ տուրքի օրէնքին մէջ ինք համեմատականի դրութիւնը կ'ընդունի. ես ատոր համամիտ չեմ. հակառակ անոր որ ընկերվարական ալ չեմ և սկզբունքով ընկերվարականներու սկզբունքներուն համաձայն չեմ։ Բայց եթէ չընդունինք չափաւոր կերպով յաւելումի համեմատութիւնը, չպիտի կարենանք բարեփոխել մեր տուրքերը. այս կէտին առթիւ եւրոպական նախարարին միտքը յստակօրէն գիտնալ կը փափաքիմ։ Նաեւ կ'ուզեմ հարցնել թէ ինչ սկզբունքներու համեմատ գործադիր իշխանութեան արդէն հաստատած սկզբունքները պիտի բնդունի. եթէ համեմատական դրութեամբ պիտի չարունակենք, երբե՛ք կարելի չպիտի ըլլայ բարեկարգել մեր տուրքերը։ Ուրիշ կէտ մըն ալ. երբ կառավարութիւնը կենսական պէտքի մը առիւ չի դնուիր; անկարելի է նոր տուրք մը հաստատել։ Բայց քանի որ մեր Պիւտճէին ներկայ վիճակը մէկտեղն է, ես ալ կերպով մը համամիտ կը գտնուիմ։ Եւրոպական նախարարը ազատ փոխանակութեան համամիտ կ'երեւի. ես մաքսապաշտպան դրութիւնը կ'ընդունիմ, ինչպէս որ ասկէ առաջ եպարքոսը ցոյց տուաւ թէ՝ գաղտփարակից է ինծի։ Մերինին պէս երկիր մը դեռ պէտք ունի մաքսապաշտպան դրութեան։ Ծերիա պէյ խօսելէ յետոյ նաեւ բարեկարգելու տուրքին վրայ և ամփոփելով իր խօսքը ըսաւ թէ՝ տուրքերը քիչցնելու և բարեկարգելու պէտքը զգալի է և այդ բանին աշխատելու է կառավարութիւնը. ճի՛շդ է որ ժողովուրդը պարտաւոր է այդ տուրքերը վճարել, բայց անկիա արդար տուրք մը պէտք է ըլլայ և նոյն արդարութեամբ պէտք է բաշխուի։ Ֆէրմա պէյի այս ճառը վերջացաւ երկարաբեւ ծափերու մէջ։ Յետոյ Ռիզա փաշա առաջարկեց որ Պիւտճէին ընդհանուր մասին վիճաբանութիւնը բաւական նկատուի և յօդուած առ յօդուած քննութեան ձեռնարկուի։

Հօճա Վէհպի էֆ. ըսաւ թէ՝ նախաբարը ծախուած կամ ա՛չ ազամանդներուն արժէքը չի յայտնեց. քան մը չըսաւ նաեւ Եըլդզի մէջ գտնուող գոյքերու մասին. նաեւ նախաբարը յայտարարեց թէ՝ ծախքերը խնայող և չծախսող կառավարութիւն մը չկրնար ապրիլ։ Ճի՛շդ է բայց ո՛չ թէ մեր ըրածին պէս ծախքեր պէտք է ընել։ Ասկէ զատ երանի թէ՝ բանակին համար եղած ծախքին մէկ փոքրիկ մասն ալ ժողովուրդին յատկացուէր, (ծափեր), որովհետեւ եթէ Ազգը չըլլայ, բանակ մը չըլլար։ Անցեալ տարի հարցուցած էինք թէ՝ բէժիկն դեռ պիտի շարունակէ։ Ասոր համար յանձնաժողով մը պիտի կազմուի ըսած էիք. կը հարցնեմ թէ՝ ի՞նչ եղաւ այդ յանձնաժողովը։ Նախարարը ըսաւ նաեւ թէ՝ կառավարութիւնը վճռականի մը նման չկրնար ըլլալ. ես ասիկա բոլորովին կը մերժեմ. ճի՛շդ է որ կառավարութիւնը վճռականն չկրնար ըլլալ, բայց ժողովուրդը երբ այս տեսակ ձեռնարկներու մէջ պիտի կարենայ մտնել։ Ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ կառավարութեան հազար ու մէկ դժուարութիւններով—չենք թիւսի գործարար կը լքուի. ես այս պարագան դիս ընդոսող ժողովուրդին անունով կը հարցնեմ։ Եթէ պէտքի մը առեն օտար ընկերութիւնները մեզի ապրանք չտան ինչ պիտի ընենք։ Այդ գիւսի ֆապրիգան եթէ լքենք ինչ պիտի ըլլան մեր գործատուները. ի՞նչ պիտի ըլլան մեր բուրգերը...։

Վարդգես պատասխանելով նախարարին ըսաւ թէ՝ ամբողջ երգաներ են հասոյթներու մասին եղած լաւագոյն յայտարարութիւնը և պահանջեց որ կառավարութիւնը քիչ մը աւելի դումար յատկացնէ երկրագործութեան և կրթութեան համար։

Պօչօ ըսաւ թէ՝ եւրոպական նախաբարը մեզի չպիտի կարենար ընդունիլ առ Պիւտճէն, եթէ անիկա միայն չրթուանչաններով մեզի բերէր. սակայն ճշմիտ պէյ եւրոպական կարողութենէն զատ, ճարտասանական և խօսելու մեծ ձիրքեր ունի։ Նախաբարը իր անցեալ տարուան ըրած 7 միլիոնի փոխառութիւնը շատ ուժան և շատ նպաստաւոր պայմաններով կատարած ըլլալը յայտարարեց և ըսաւ թէ՝ ասկէ զատ է. ինչ. բայց մենք զատ չենք, անոր համար որ ուժան է ընելով նոր փոխառութիւններ կնքել պիտի ուզէ։ Եւրոպական նախաբարը կ'ըսէ թէ՝ Պիւտճէին մէջ հասոյթի առաւելութիւն կայ. այն ատեն զատ կը մնանք սակայն, եթէ մեզի տեսակով մը ցոյց տայ թէ՝ հասոյթի այդ առաւելութիւնը այս տարուան կանխատեսուած հասոյթներէն զատցած է։ Պօչօ շարունակելով, ըսաւ նաեւ թէ՝ բանակին համար շատ ծախսուած է և առաջարկեց որ եւրոպական տեղեկագիրը յանձնաժողովին վերադարձուի, որպէս զի Պիւտճէին մէջ չմտցուելիք յօդուածները դուրս հանուին։

Ցեսոյ Անէմ Մահիր էֆ. առաջարկեց որ Պիւտճէն ստիպողական ըլլալով, ամբողջութիւնը ընդունուի։ Տաղաւարեան էֆ. դիտողութիւն ըրաւ որ երկրագործական բաժնին մէջ, հակառակ երկրագործական երկիր մը ըլլալուս, 300,000 ոսկիի փոքրիկ գումար մը յատկացուած է։

Ժամանակը ուշ ըլլալով, վիճաբանութեան շարունակութիւնը այսօրուան յետաձգուեցաւ։

* * *

ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ

Ներկայսոր շաբաթ օր Նիսան գումարեց Սաիտ փաշայի նախագահութեամբ։ Նիսան ժամը ութին սկսաւ։ Մեծամասնութիւն չկար։ Բ. Նախագահ Անէմ Մուսթաֆա փաշա հարցուց թէ ժողովը խորհրդակցութիւն պիտի կատարէ՞ առանց մեծամասնութիւն ունենալու։ Այդ մասին բաւական վիճաբանութիւն եղաւ։ Ի վերջոյ ներկայ անդամներուն թիւը 27ի յանգելով, նիստը մեծամասնութեամբ գումարուեցաւ։ Նախորդ նիստին տեսնագրութիւնը չկարդացուեցաւ։ Այդ նիստին մէջ սահմանադրութեան վերաքննութիւնը վիճաբանութեան ենթադրուած առարկայ եղած էր, վիճաբանութիւն մը որ երկու երրորդ մեծամասնութեամբ կը կատարուի. այդ պատճառաւ վիճաբանութեան տեսնագրութիւնն ալ հարկ է որ երկու երրորդ մեծամասնութիւն ունեցող նիստի մը մէջ կարդացուի։ Տեսնագրութեան ընթերցումը երկուշաբթի (այսօր) օրուան նիստին յետաձգուեցաւ։ Ցեսոյ վիճաբանութիւն բացուեցաւ հեղինակութեան իրաւունքի օրինագծին վրայ, որ կարգ մը բարեփոխութեանց ենթարկուելու համար, յանձնաժողովին յղուած էր։ Մուսա Գեազիմ պէյ ըսաւ որ պէտք չէ ժառանգական իրաւունք մը նկատել հեղինակութեան իրաւունքը։ Այդ մասին վիճաբանութիւն ըլլալէ յետոյ, միւեալ յօդուածը դարձեալ յանձնաժողովին յղուեցաւ։ Ցեսոյ հեղինակութեան իրաւունքի պայմանաժամը խնդրոյ նիւթ դարձաւ. 30 տարի ըլլալու էր այդ պայմանաժամը թէ 36 տարի։ Որոշուեցաւ կրթական նախարարին կարծիքը առնել այդ մասին։ Կարդացուեցաւ թէնսիզաթի յանձնաժողովին տեղեկագիրը թէնսիզաթի օրէնքի յաւելուածին նկատմամբ։ Այդ տեղեկագիրը պիտի տպագրուի։ Միւշիր Մէհմէտ Ալի փաշայի ընտանիքին յատկացուելիք Թոշակին քանակութեան մասին Շեվքէթ փաշայի կողմէ տրուած Թագրիրը յանձնաժողովին յղուեցաւ։ Ցեսոյ Նիսան փակուեցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ա.ԶԳԱՅ ԿԱՐԳԻՐՆԵՐԸ

. Ճիշդ տարի մը անցաւ այն օրէն ի վեր որ Բուռլիլի օսմանեան բանակը արձուեցաւ Թրիլ ալայքով մը հեւ-ի հեւ հասաւ բիւզանդեան պարիսպներուն առջեւ, Թիւչիւք-Չէքմէճէի և Այ-Սթեֆանօ՝ այն դաշտերուն մէջ ուր երեսուն երկու տարի առաջ մոսկովեան յաղթական լեգէոնները կանգ առած էին՝ իրենց պայմանները տուն տալու համար պարտուած գասկային։ Այս անգամ, թէպէտ բանակը չէր որ կուգար սպառնագին։ Աղատութեան հերոսները, Նիազի, Էնվէր, Մահմուտ Շեվքէթ, անոնք որ սահմանադրութիւնը պարգեւեցին այս երկրին, վանդ ի վաղ կուգային իրենց թանկագին այդ նուէրը փրկելու թագակիր ճիւղին ձեռքէն, որուն միամտօրէն յանձնուած էր այդ մեծարժէք աւանդը և որ դայն ըղքաելու, ջանալնախելու վրայ էր։ Ակ այս անգամ վերջացած էր ճիւղին գործը։ Վախճանն էր իր սեւ նենգութիւններուն և աչառութիւններ դաւերուն։ Հանդոյ բանակը պատմն չունէր ներկայացնելիք. որոշումով մը կուգար, անդառնալի, անյեղլի, և զոր գործադրեց մեքենական ճշդութեամբ, անվերածելի անողոքութեամբ մը։ Իր որոշին մէջ, գնաց կոմորդէն բռնեց արիւնուռչ ոճրագործը և նետեց ծովերէն ու ցամաքներէն անդին, կոտրտելով անոր մահիքները ու ջանալնախելով մագիլները։

Անմոռանալի վայրկեաններ ապրեցանք այդ մէկ քանի պատմական օրերուն։ Աչուրնիս Պոլսոյ բլուրներուն յառած՝ սրտատրոփ կը սպասէինք ազատարար բանակին երեւմանը։ Ժողովուրդը, ամէն ինչ անտամբերները, սահմանադրութեան փրկիչները տեսնելու համար մինչեւ Այ-Սթեֆանօ կը նետուէին և, ա՛խ տո՛ւ, բանակ ըլլալով սպաներու խումբեր կը տեսնէին միայն, որոնք սեգ ու պիրկ կեցուածքներով կը ճեմէին կայարանին մէջ ու շրջականները. — ո՞ւր էր բանակը, այն խորհրդաւոր բանակը, որուն վրայ հէք եթէ ունակ զրոյցներ կը կ'օգակաւորուէին։

Նոյն այդ հետաքրքիրներէն մէկը եղայ նաեւ ես։ Մաքրիքօյէն անդին, վանդին պատուհաններէն աչքերովս կը լափէի հորիզոնը, դաշտերը, դիւթական բանակը տեսնելու, գո՛նէ անոր յառաջապահներուն սուիներուն շողիւններովը հրճուելու համար. ո՛չ՝ ոչ, ոչ՛ ոչ. ընութիւնը, միօրինակ, կը պարզուէր անհունօրէն զինուորի քիթին ծայրն իսկ չցուցնելով մեզի խեղճ անհամբերներուս։ Աբդեօք սո՞ւտ էր, կը մտածէի. արդեօք Համիտը վախցնելու համար յօրինուած առասպե՞լ մըն էր այդ բանակը. անառակ աղան վախցնող ալապաւճա՞ն էր։

Այ-Սթեֆանօի կայարանին մէջ սպաներու բազմութիւն մը՝ այո՛, բայց մեր ուզածը, ո՛հ, զինուորն էր, բանակը, բուն, իսկական ուժը։ Եւ յետոյ, անձկութեան նշան չկար սպաներուն դէմքին վրայ. մարդիկը զուարթ էին, կարծես զօրանցքի մը կը դառնային։ Ո՞վ կ'ըսէր թէ այդ գիշերն իսկ մութին մէջէն Պոլսոյ և Բերայի բլուրներէն վեր պիտի մագլցէին անոնք՝ երասուն հազար բեռաթիներ և չէրքիզներ զինուորներ հաւերու պէս բռնելու համար իրենց զօրանոցներուն մէջ։ Հոն էին նաև երկրին ներկայացուցիչները, Եսթինկ Գլըսի ծովամեաց սրահին մէջ թմբռնած, շաքարը անշքան անգիտակ կացութեան որքան հազարակ ժողովուրդը։ Հոն էին նոյնպէս, ծովուն վրայ, կէս մղոն հեռուն, օսմ. նաւատորմին չորս զրահաւորները։ Եւ այս բոլորը տասներկու ժամեաքը Պոլիս էին, Սելիմիէն չարչը, ուր ցանցառ հաւատարիմներ ապաւին կը ջանային համոզել վագրը թէ վանդ չիկար, թէ բանակ ըսուածը ոչ մը տրեխաւոր հրացանակիրներէ կը բաղկանար միայն։ Թանկ մը ժամ եղաքը Թագսիմէն որոտացող թնդանօթները պիտի գային հերքել այս սուտ հաւատումները։

Այդ անմոռանալի ուրբաթ օրը, ապրիլ 10, մեզ Հայերուս համար յիշատակելի է անոր համար մանաւանդ որ ազատութեան հերոսներուն՝ Էնվէրի, Նիազիի, Շեվքէթի և ուրիշներուն հետ նոր հերոս մը յայտնուեցաւ նոյն այդ օրը, արդարութեան հերոս մը,—Պապիկեանը։ Անգիծօրէն կատղուող ժողովուրդի մը ի նպաստ բարձրացուած այդ անեղ և սրբատաւուչ բողոքին ալ տարեդարձն է ուրեմն։ Ակէց ի վեր նուազեցաւ այդ ձայնը։ Բայց անիկա հայ սրտերու մէջ կ'արձագանգէ միշտ, վանդի անիկա այնքան հզօր է որքան թնդանօթներու այն օրուան, որ հիմնեցին դղեակաց Արեւելքի միայնքաղաքը, անցեալ տարի ապրիլ 11ին։

ԵՐԱՐԻԿՈՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԿՕՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Երէկ առաւ Ս. Պատրիարք Հայրը Կայս. Պալատ գնաց Սուլթանին օրպասութիւնը հարցնելու համար։ Ներկայացաւ Ա. սենեկապետ Լութֆի պէյի և իր ցաւակցութիւնները յայտնեց Սուլթանին անառնգստութեան համար և արագ ապաքինումին համար բարեմաղթութիւններ ըրաւ։ Լութֆի պէյ Սուլթանին հաղորդեց Ս. Պատրիարք Հօր այցելութեան պատճառը և բարեմաղթութիւնները։ Լութֆի պէյ վերադառնալով՝ Սուլթանին շնորհակալութիւնները և բարեւները հաղորդեց։ Ս. Պատրիարք Հայրը այցելութեան առմարին մէջ արձանագրել եւ իր անունը՝ մակնեցաւ Կայս. Պալատէն։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ Ռ. ԴՈՒՌ.

Ս. Պատրիարք հայրը անկէ ետք ուղղակի գնաց Բ. Դուռ, հոն վարչապետը չգտնելով՝ տեսակցեցաւ ներքին գործոց նախարարին հետ։ Խօսակցութիւնը դարձաւ Ատանայի այն բանտարկեալներու շուրջ, որոնք Սուլթանին գանգատուելու թերթով ներում պիտի արժանանան։ Ս. Պատրիարք հայրը ըսաւ որ արդարութեան համաձայն չէ արձակել այդ բանտարկեալները, և խնդրեց մանաւանդ, որպէս զի արձակուելիք 18 հայ բանտարկեալներու թիւին վրայ աւելցուին դեռ ուրիշներ, որոնք բանտարկուած են ապրիլ ամսոյ 15 տարի առաջուան Հնչակեան մեծարդենէն ըլլալը յայտարարած է։ Պրն. գործիչին վերջին յայտնութիւնը ճիշդ է թէեւ, բայց մենք այժմ դիտենք թէ՝ Հնչակեանութիւնը քանի մը հատուածներու բաժնուած է. հետեւաբար՝ պէտք է որ բացարձակօրէն յայտարարէր ո՛ր հատուածին անունով գործերը այն անձերուն՝ որոնցմէ դրամ գանձած է իբր մուտք. եթէ ոչ՝ յիշեալ պարոնը խաչագող մակդիրին պիտի արժանանայ և անորոշ ու մութ եղանակներով դրամ խրացնելով հանրութեան հատաքը պիտի խախտէ դէպի յեղափոխական գաղափարը։

ՊԱՏՐԻԿ ՀԱՆԷՍԵԱՆԻ

ԱՌԵՒԱՆԳԱՄԱՆ ԴՈՐԾԸ

Ոստիկանութիւնը իր քննութիւնները առաջ կը տանի Պարրիկի առեւանգման գաղտնի գործին շուրջը։ Առեւանգումին գլխաւոր կազմակերպիչը, Միշա, որ չատ սեւ սիր մը գործած է Թիֆլիզի մէջ, մինչ իր վրայ կը պահէ եղեր ինը-տասը անցագիր։ Դարձը երեւան ելլելուն պէս, հաւանաբար Միշա կ'ծիկը դրեր է։ Հաստատուած է որ Պարրիկի առեւանգումը դրամաշորթի ընկերութեան մը գործն է, որ տասնի չափ անդամներէ կը բաղկանայ։ Բայց ի Շեւարշէ ու Դասապէ, իրը մեղակից ձերբակալուած են նաև Մկրտիչ և Դաւիթ անուն երկու հոգի։ Ոստիկանութիւնը կը յուսայ որ ընդհուպ մնացեալ անդամներն ալ ձեռք պիտի անցնէ։ Այն տունը, ուր արդէնապէս եղած էր Պարրիկ, կը վերաբերի Ֆրօսօ անուն կնոջ մը։ Ձերբակալուած Դասապը այդ տան մէջ սենեակ մը վարձած էր։ Կարգ մը զիներ մարդիկ այդ տունը երթալով հեգ աղուն կը սպառնային։ Առեւանգիչները հինգ հազար ոսկիով պահանջելէ յետոյ, հինգ հարիւր ոսկիով բաւականացած էին։ Դրամը գտնուած են Միշա և Շեւարշ։ Այս վերջինոյն վրայէն ոչ է դրամ չէ գտնուած ձերբակալուած միջոցին։ Շեւարշ Դումգաքուի Դոփգասա սրճարանին վարձակալն էր։ Առեւանգիչները սպառնացած են որ Հանէսեան ընտանիքին անդամները պիտի սպանուին, եթէ երբեք փրկանքը տալէ կամ ոստն յանձնուելէ առաջ գործը ոստիկանութեան իմաց տրուի։

** Երէկուան Azatamurs մանրամասն տեղեկութիւններ կը հաղորդէ առեւանգման գործին վրայ։ Այդ տեղեկութեանց համաձայն, առեւանգումէն տասնմէկերորդ օր յետոյ Հանէսեան էֆ. դիմում ընելով իր հարենակից և մօտաւոր ազգական Բասրըմաճեան էֆ.ի, պէտք կը տեսնէ անոր միջոցաւ դիմելու Դաշնակցութեան կեդր. Կոմիտէին և անոր աշակցութիւնը խնդրելու կորսուած տղան երեւան հանելու գործին մէջ։ Կոմիտէին կատարած քննութիւններէն հակկցուած է թէ կատարուածը ո՛չ մէկ կուսակցութեան հետ կապ ունէր, այլ չանթաժի նպատակով արքուած դրամաշորթական ձեռնարկ մըն էր։ Սակայն այդ խմբակին մէջ նշմարուած էին դաշնակցականներու հետքեր։ Կոմիտէն ծանուցած էր ծնողքին թէ տղան անվտանգ ձեռք պիտի բերուէր, և հարկ չկար դրամ վճարելու, դրամաշորթական խմբակը չքաշալերելու համար։ Կոմիտէն տեղեկացած էր դրամաշորթերէ մէկ քանիին ո՛վ ըլլալուն, բայց տղուն թաքստոցը երեւան ելած և ծնողքը վախնալուն համար, յարմար դատած էր գործին բոլոր կէտերը լուսաբանել։ Առեւանգիչները ազդարարած էին Հանէսեան էֆ.ի՝ ո՛չ մէկ բան չըսել Կոմիտէին։ Դրամաշորթերը տացած են 300 ոսկի հնչուն դրամ և 200 ոսկիի պանքտոմս։ Միշայի գլխաւոր գործակիցը, Աբիկ, անյայտ եղած է։ Այդ պատճառաւ խուզարկութիւն կատարուած է Մանթաշէվի Բordսմ շրջանին մէջ։ Տղան առեւանգող անձն ալ անհետացած է։

** Azatamurs իր երէկուան թիւին մէջ կը հրատարակէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Կ. Պոլսի կեդր. Կոմիտէի մէկ յայտարարութիւնը, ուր բաւած է թէ՝ առեւանգման գործին մեղսակիցներէն օրանք չեն պատկանիր այդ Կոմիտէին կազմակերպութեան, բայց արտասահմանի մէջ ունեցած են «Դաշնակցական հանգամանք»։ Նոյն յայտարարութիւնը առաջ կը բերէ Դաշնակցութեան Դ. Ընդհանուր ժողովի որոշումը, որով խստիւ արգիլուած է քանի միջոցներու գործածութիւնը հանգանակութեան գործին մէջ։ Ի վերջոյ Կոմիտէն կը հրաւիրէ Դաշնակցական ընկերները՝ միջոցներ ձեռք առնելու, որպէսզի երեւան ելլէն այդ ախտուր գործին թելերը և բոլոր միւս կազմակերպիչները ու բուն թելադրիչը և կազմակերպիչը առեւանգման գործին։

ԿԵԱՆՔԸ ԳԱՒԱՌՆ ՄԷՋ

ԲԱՍՍԱՔԻՄԱՒՆԻ, 16 մարս

Գաղաքիս հայ երիտասարդութիւնը ազատութեան չրջանէն ասդին հաստատած է լսարան մը, ընթերցարան մը, և գիշերային վարժարան մը, որոնց միակ նպատակն է երիտասարդաց բարոյական ու մտաւորական մակարդակը միչտ բարձր պահել. ուրախ ենք ըսելու թէ ցարդ հրաշալի արդիւնքներ ստաց է. գիշերային վարժարանին մէջ կը դասաւորուին հայերէն և թուրքերէն լեզուներ, իրենց մայրենի ու կառավարութեան լեզուին բոլորովին անդիտակ երիտասարդներ այսօր ըստ լաւագոյն կը գրեն—կը կարդան. ապագային եւրոպական լեզու մըն ալ պիտի ներմուծուի։ Թուրքերն ալ բացած էին լսարան մը, սակայն ցաւալի է ըսել թէ չատ կարճ կեանք մը ունեցաւ։ Ակումբը իր օժանդակութիւնը չէ զլացած բարոյական հաստատութեանց, հարստաներարներու, սովէնվներու։ Զէյթուն ուղարկած է 50 օսմ. ոսկի. Պոլիս գաղթականներուն 50 օսմ. ոսկի. Ատանա 40 օսմ. ոսկի և երկու մնաւոր ղեսատեղէն. այս վերջինը զրկուած Մերսին Դէսրգ Ծ. Վ. Ասլանեանի հասցէին, ցարդ լուր չենք ստացած ապահով հասած ըլլալու մասին, 40 ոսկիին ընկալագիրը ընդունեցինք. այժմ կուգայք թերթիդ միջոցաւ հարցնել Դեր. Ս. հոր թէ չիշեալ երկու մնաւոր զղեսատերը ապահով ընդունուած է թէ ոչ։ Այս ամէնը կը պարտինք լաբանին։

Ակումբին ծրագրին մէջ յօդուած մը ներմուծուած էր. (Հայ կանանց բարեգործական միութիւն) անտնով. սակայն մինչեւ հիմա անգործութեան դատապարտուած էր. այս կիրակի լսարանին ուսարտեղն յետոյ, երբ հրաւէր եղաւ դուրսէն խօսիլ փափաքողներուն, ընդհանուր զարմանքի մը մէջ ասոր նախապարարումները ոտքի տակ առնելով՝ բեմ բարձրացաւ օրիորդ Աղաւնի Ճէմպէրճեան, նիւթ ունենալով իգական սեռի դատարարութիւնը, չեշտեց այն յօդուածին կարեւորութիւնը, և կոչում ըրաւ իր սեռակիցներուն անյապաղ կաղել կանանց միութիւնը, որ պիտի ունենայ իրեն յատուկ լսարանը՝ ընթերցատունով և վարժարանով միասին. իր բանախօսութիւնը կ'ընդմիջուէր բուռն ծափահարութիւններով. քանի մը տիկիններ ևս յատկիկայ լսարանին մէջ արտադրութիւն ցոյց տուին խօսելու. այս անգամ յաջողութիւնը անխուսափելի է. թրքական փոքրիկ գաղութի մը մէջ այսպիսի նուիրական կազմակերպութիւն մը հիացում չուռթեր միթէ։

** Ազգ. երկսեռ վարժարանները մանկապարտէզով մէկտեղ շատ կանոնաւոր վիճակի մէջ կ'ընթանան. կը պաշտօնավարեն իրը պաշտօնեայ, հինգը ուսուցիչ, չորսը ուսուցչուհի։

** Զինուորագրութիւնը ամբողջ հայ երիտասարդներուն և ընտանիքներուն մեծանոյշ մխիթարութիւն մը պատճառած է. ճիշդ է թէ առաջին պատեհութեամբ քիչ մը ծանր պիտի գայ. սակայն օսմ. հայրենակից և մօտաւոր ազգական բասրըմաճեան էֆ.ի, պէտք կը տեսնէ անոր միջոցաւ դիմելու Դաշնակցութեան կեդր. Կոմիտէին և անոր աշակցութիւնը խնդրելու կորսուած տղան երեւան հանելու գործին մէջ։ Կոմիտէին կատարած քննութիւններէն հակկցուած է թէ կատարուածը ո՛չ մէկ կուսակցութեան հետ կապ ունէր, այլ չանթաժի նպատակով արքուած դրամաշորթական ձեռնարկ մըն էր։ Սակայն այդ խմբակին մէջ նշմարուած էին դաշնակցականներու հետքեր։ Կոմիտէն ծանուցած էր ծնողքին թէ տղան անվտանգ ձեռք պիտի բերուէր, և հարկ չկար դրամ վճարելու, դրամաշորթական խմբակը չքաշալերելու համար։ Կոմիտէն տեղեկացած էր դրամաշորթերէ մէկ քանիին ո՛վ ըլլալուն, բայց տղուն թաքստոցը երեւան ելած և ծնողքը վախնալուն համար, յարմար դատած էր գործին բոլոր կէտերը լուսաբանել։ Առեւանգիչները ազդարարած էին Հանէսեան էֆ.ի՝ ո՛չ մէկ բան չըսել Կոմիտէին։ Դրամաշորթերը տացած են 300 ոսկի հնչուն դրամ և 200 ոսկիի պանքտոմս։ Միշայի գլխաւոր գործակիցը, Աբիկ, անյայտ եղած է։ Այդ պատճառաւ խուզարկութիւն կատարուած է Մանթաշէվի Բordսմ շրջանին մէջ։ Տղան առեւանգող անձն ալ անհետացած է։

** Azatamurs իր երէկուան թիւին մէջ կը հրատարակէ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Կ. Պոլսի կեդր. Կոմիտէի մէկ յայտարարութիւն, ուր բաւած է թէ՝ առեւանգման գործին մեղսակիցներէն օրանք չեն պատկանիր այդ Կոմիտէին կազմակերպութեան, բայց արտասահմանի մէջ ունեցած են «Դաշնակցական հանգամանք»։ Նոյն յայտարարութիւնը առաջ կը բերէ Դաշնակցութեան Դ. Ընդհանուր ժողովի որոշումը, որով խստիւ արգիլուած է քանի միջոցներու գործածութիւնը հանգանակութեան գործին մէջ։ Ի վերջոյ Կոմիտէն կը հրաւիրէ Դաշնակցական ընկերները՝ միջոցներ ձեռք առնելու, որպէսզի երեւան ելլէն այդ ախտուր գործին թելերը և բոլոր միւս կազմակերպիչները ու բուն թելադրիչը և կազմակերպիչը առեւանգման գործին։

ԿԵԱՆՔԸ ԳԱՒԱՌՆ ՄԷՋ

ԲԱՍՍԱՔԻՄԱՒՆԻ, 16 մարս

Գաղաքիս հայ երիտասարդութիւնը ազատութեան չրջանէն ասդին հաստատած է լսարան մը, ընթերցարան մը, և գիշերային վարժարան մը, որոնց միակ նպատակն է երիտասարդաց բարոյական ու մտաւորական մակարդակը միչտ բարձր պահել. ուրախ ենք ըսելու թէ ցարդ հրաշալի արդիւնքներ ստաց է. գիշերային վարժարանին մէջ կը դասաւորուին հայերէն և թուրքերէն լեզուներ, իրենց մայրենի ու կառավարութեան լեզուին բոլորովին անդիտակ երիտասարդներ այսօր ըստ լաւագոյն կը գրեն—կը կարդան. ապագային եւրոպական լեզու մըն ալ պիտի ներմուծուի։ Թուրքերն

ՇՈՓԵՆԱԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՄԱՐԱՆ ԵՒ ՀԱՅԱՍԱՆ

Ն ԲԱՓԷ ԵՒ ԸՆԿ

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իմիրէքի չոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։
Ֆրիմի չոգենաւը Սև ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։
Իօնի չոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։
Իմիրէքի չոգենաւը Սև ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։
Ֆրիմի չոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իմիրէքի չոգենաւը, նաւապետ Բէքիր, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սմիռնա, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիք։
Իմիրէքի չոգենաւը, նաւապետ Բէքիր, Մայիս 18ին, առաւօտեան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։
Ֆրիմի չոգենաւը, նաւապետ Մէթիրէսկ, Մայիս 25ին, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սմիռնա, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիք։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Ա. կարգ Լանտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Ծիրէքի ճամբայ)։
Ծոգենաւերնուց համար դիմել Դարեանի Թոգեմեան, գարափին վրայ։
45 Թ. ԲԷՅՈՒԼ

ԻԼԱՆ

Ապաիւրդարմի էֆէնտի թարգմանեան Դարմի Բաշտա ճամբի քէպրի իմիթիազլիմտէ Սէրա Պէրպէրլիէրտէ ճուգիմ գանվէճի Սիւլէյման չավուշ ալէյհինէ իգամէ օլունան իսթինգազ տավասարատան աօյալը տարիլ տավա իսկիմէսինէ գարար վէրելիմէ օլուալ Գրիգորին իքամէթիկանլարին մէճինուլ օլարդը տավէթիյէ վարազասը գիրիրտէ մուհարբէր չէրտանէն անրաշմասը նա սինայէն ուսուլը մուհաքէմէի հուգուգոյց գանունէրին երիրմի ալթընճը մատաէսինին ֆրգրալ ախիրէսի հիւքմրնա թէվֆիքան իլանէն թէպլիղաթ իճրասը թարէպ վագը իւզերինէ պիթթէնսիպ էմրի մուհաքէմէնին իճրասը կէլէճէք նիսանընն երիրմի աէօրտիւնճի ճիւմաա էրթէսի կիւնու սասթ պէշէ գարարլաշտրըլուպ օլապաէ թէսթիր վէ իմլա գէլէնան տավէթիյէ վարազասը տախի մահքէմէ ախիանախէսինէ թալիք իսիրմիշ օլարդընուան մուտասիլի տավա Գրիգորին եէվմ վէ վագթը մէկզուրտէ Պէյ Օլու պիտալէթ մահքէ էսի պիրինճի հուգուգ տայիրէ սինէտ հաղրը պուլունմասը վէ խոսաա մուսատաագ սէնէլէ պիր վէքիլ կէօնտարմէսը լազըմ կէլէճէրի վէ ադի նալտ միւատայիրնը թալէպլիլէ տավայը մէկզիրինին ղէյսալէն բույէթ վէ ֆասրլ օլունճաղը պէյանիլէ իլանը քէնդիսէթէ իսլամիատ գէլէնաը։
Ֆի 29 մարթ 1326

ԴԵՐԶԱԿ

Գ. ՏԻՄԻԹԻՐԻ ԱՌԱՍՏԱՐԻ

Բերա, Բէրքէն բասամ, թիւ 7

Անոնք որ վայելուչ ու ճաշակաւոր զգեստ հագնիլ կ'ուզեն, ուղղակի թո՛ղ դիմեն, Բերա, Բէրքէն բասամ հասատուած գերձակ Գ. Տիմիթրի Բարատաքիի, որ զիրենք գոհ պիտի ձգէ ամէն կերպով։ Գիները չափաւոր են։

ՏՀԻ ՆԵՇԸՆԼ ԲՐՕԹԷՔԹԸԸՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՕՏԱՌՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԵՄ ՀՐԴԵՀԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ,
Լիվերփուլ, Զրէշ փողոց, թիւ 38

Ընկերութիւնս իր անհատական ուղղամտութեան և արդարասէր ու պատրաստակամ սովորութեան համաձայն՝ կը հաստատէ ապահովագրեալներուն բոլոր վնասները։ Ապահովագրական բնկերութեանց համայնաժողովէն (սինտիքա) դուրս կ'ելլեսնի։

Ամէն էն նպաստաւոր պայմաններ՝ քարուրիշ ա՛ և է բնկերութիւն։ Արեւելքի համար մասնաւոր դեղչեալ սակագին։

Արեւելքի Ընդհանուր Տնօրէն
Վիլէն Ա. Գալֆաեան
Կալաթա, Իլիասի խան թիւ 7—8։
Գործակալութիւնք, Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ՔԻՉ ԴՐԱՄՈՎ

ՇԱՏ ՈՍԿԻ ՇԱՀԻ
ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐ ԵՒ ՄԱՄՆԱՃԻՂԻ
ՏՆՕՐԷՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱՐԳԵՆՔ

Մեր գիտցած Եգիպտական և Ֆրանսական կալուածական պանքաներու և երկաթուղիի պարտաթուղթերէն չատ ածան և վիճակահանութեան կազմակերպութեամբ աւելի չահաւոր եղած պարտաթուղթերը Հոլանտա, կառավարութեան 1904ին փոխառած թիւը կազմող կալուածական պանքայի պարտաթուղթերն են։ Այս փոխառուած ընը Հոլանտական կառավարութեան ։ Թագաւորին պաշտօնական արտօնութիւնովը հրապարակ հանուած և կարուած սկսած գրաւով երաշխաւորուած է։ Այս պարտաթուղթերը տարին 6 անգամ քաշուելու պայմանաւ, 62,500 75,000, 100,000, 125,000, 250000 ֆրանքնոց մեծ պարգևներ, ընդամէնը 1,450,950 ֆր. չտեղ թիւեր ունին։ Այս պարտաթուղթերը հիմակուան ածան գինով՝ 166 ղրշ.ի կամ 35 ֆր.ի գնողները 72 տարի բնաւ ո՛և է վնասում ընելու պարտաւոր պիտի չըլլան և վիճակահանութիւններուն պիտի մասնակցին ու այսպէսով կո՛ւ իրենց տուած դրամը աւելորդական գումարով ետ պիտի առնեն և կամ կարելոր պարգև մը պիտի չահին։ Բան է որ բնաւ մնաս չիկայ, որովհետև պարտաթուղթ է։ Եթէ պարգև ելլի ու դուք տեղեկութիւն չունենաք, մեր դրամը չի կորսուիր։ Վիճակահանութիւնը կը կատարուի հրապարակով և հոլանտական կառավարութեան հակողութեան տակ։ Ինչպէս որ մեր գրասենեակին մէջ ծախուած ամէն տեսակ պարտաթուղթերուն համար կ'ելլաս, հոլանտական կառավարութեան երաշխաւորեալ կալուածական պանքայի պարտաթուղթ գնողներուն ալ ամէն առեն դրամ փոխ կը տրուի։ Մեր գրասենեակը որոշեալ գնով մը և ամէն առեն ետ կառնէ այս պարտաթուղթերը (Մայրաքաղաքիս մէջ Հոլանտական պանքա չելլալուն համար)։ Վիճակահանութեան ցուցակները ձրիապէս կուտանք մեր յաճախորդներուն։ Դաւառներէն գնել ուզողները մանտատոսթով կամ չէքով պէտք է դիմեն Դալաթիա, Բիւյիւք Թիւնէլ խան թիւ 7, «Ժողովրդային Վարկի Օսմանեան ֆուանտիդ ընկերութեան»։ (Crédit populaire Ottoman) Գործունեայ պատուաւոր պաշտօնեաներու պէտք ունինք, որոնց դրամ պիտի չտեղնենք։

Ցունիս 2ին քաշուելիք վիճակահանութիւն։

Պարգև			Դրամ
1			150,000
1			10,000
1			2,500
5	ֆր.	1000էն	5,000
10	»	500»	5,000
40	»	250»	10,000
82	»	100»	8,200
200	»	75»	15,000
400	»	50»	20,000
1260	»	31.25	39,375
2000		36—36	265.075

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻԹԻԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ

ՏԷ ԼԻՕՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՒՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԾՆԳԻՐՔԼԻ ՏԱԿ
Լիոն, Օթէլ տը Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ

Բաժնեթէր 192,169
Սարքագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումար ներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։
Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼԿԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

ՖՐԱՆՍԱԳԻՍ ՏԷ ՔԱՖԷ

Գալաթիա, Սեն-Բիեր խան, թիւ 25-26
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ԴՐԷՅՖՈՒՍ ԼԻՈՆԷ, Գալաթիա.
Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տրուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յինչպէս երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—10

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՕՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԻՔ
Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեսայի

Անուանք	Թռչ.	Անուանք	Թռչ.	Անուանք	Թռչ.	Անուանք	Թռչ.	Անուանք	Թռչ.
Ալպենս	1069	Տիտս	4311	Հիմալիա	1531	Մարսէլլս	3709	Սարգիս	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինս	938	Հինտու	3720	Միքասս	3557	Տէրեա	1735
Անտէլս	1541	Տուրս	2383	Հորաթիս	1600	Միլս	1057	Սիլվիա	119
Սիթոսքս	2277	Տրաքս	1713	Հումպէց	595	Մոնդպէլլս		Սպէրս	1203
Պասանս	1822	Տիտամս	504	Իակս	2354	Մուտիլլս	3419	Թասոս	1323
Պորտոլինս	1264	Կոպս	3464	Իսանս	5540	Նէքս	1933	Թ. Ուիլսոն	1546
Պրիգիալս	4481	Էլասքասս	1520	Ջիլնս	1080	Օսիս	4100	Թոքիս	3327
Դէլրս	1371	Էցաքս	1841	Ջիէս	1053	Ինթասիս	4036	Թոլէտս	1470
Դալիբս	1837	Ֆիսս	954	Քոլիինս	2307	Օրլանտս	1535	Ուրսինս	242
Դաբէս	1244	Ֆիլիմոռ	1828	Քոնինս	1700	Բալէրմս	1637	Վասքս	1914
Գաղս	1094	Ֆլամինկս	349	Լէս	1053	Բոլս	510	Վոլս	1289
Զիքակս	2729	Ֆրանչիսքս	4582	Լէբանթս	2272	Բիանքս	3329	Վքիթուզ.	2391
Մասէթս	1831	Հալիէս	3060	Լիվերմոր	1643	Բիինսլոս	1553	Եէսս	1350
Գրոլարսս	4235	Կիլանս	1143	Լորէնցս	3191	Բոլլս	1613	Զէցս	1200
Գանկս	2905	Կոզս	1011	Մալսս	724	Բօսէս	1789	Թորս	
Գորսս	895	Կրանս	1695	Մաքէնիս	1273	Բոգարթս	136	Մայոն	

Մorոffս չոգենաւը, նաւապետ Մէզարէն Տիսս և չոգենաւը, նաւապետ Ռընթոն, հոս հասած են։
Քլարս չոգենաւը, նաւապետ Գէլթինկ, ապրիլ 8ին, և Վիկտորիա չոգենաւը, նաւապետ Հարպորտ, ապրիլ 8ին հոս կը սպասուին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏՐԻՅՕՅ
Թիւ 22—24, Բիւյիւք Միւրէթ խան, Գալաթիա։ 39

ԼԱՕ ՔԱՐ

Էնտ նէէրալ իմշրրանս քորբորէյշրն լիմիթրտ
անգլիական ապահովագրական բնկ.
ԸՆԴԴԵՄ ՀՐԴԵՀԻ

Ընկերութեան Կեդրոնատեղին. 4 Սէն Բոլ Զրշեարս Լընտրն

Դրամագլուխ	Անգլ. Ոսկի	350,000
Պահեստի դրամ	» »	122,781
Տարեկան հասոյթ	» »	367,876

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ
օսմանեան կայսերական պանքա
Կալաթա-Պոլիս

Ընկերութիւնը Թուրքիոյ մէջ ապահովագրական ո՛և է սէնթիքայի յարած չըլլալով, բացառիկ դիրքի մէջ է և կրնայ ամէն վտանգ ապահովագրել. հեռաւոր չէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու վրայ հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնները զանազան սէնթիքաներու գիներէն ԶԳԱԼԱՊԵՍ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ կ'ապահովագրէ։ Վնասներու վճարումը տեղի կունենայ ՏԵՂԻՈՅՆ ՎՐԱՑ ամենամեծ առատաձեռնութեամբ և արագութեամբ։

ՀՕՐՀ ՉԻԶՆԸԼ ԷՆՏՍԸՆՍ ՔՕ. ԼՄԹՏ.
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՆԵՐ
ԿԱԼԱԹԱ. ԱՏԱԼԷԹ ԽԱՆ ԹԻՒ 12-16 Կ. ՊՈԼԻՍ

ՔԻՍԱՐՆԱ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ

աշխարհիս ամենէն ախորժահամ եւ ընտիր հանքային ջուրը

Փորձով հաստատուած է որ ՍՏԱՄՈՌԻՍ, ԱՂԻԷՔԻ, ԼԵԱՐԴԻ, ԱԻԱՋԻ և ՇԱՓԱՐԻ հիւանդութեանց վրայ բուժիչ յատկութիւններ ունի։ Բժշկական այդ հանքային ջուրի մասին Բժշկ. վարժարանի կողմէ քիմիական քննութիւն մը կատարուելով տեղեկագիր մը պատրաստուած է, որով կը հաստատուի թէ յինչպէս հիւանդութիւններուն վրայ բուժիչ ազդեցութիւն մը ունի անիկա, կը յանձնարարենք որ այդ հիւանդութիւններէն տառապողները խմեն ԳԻՍԱՐՆԱ հանքային ջուրը։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Պոլիս, Մաքսատան կից, Եէնի Խան։ Կը ծախուի նաև, Բերա, Սու-Թէրապի փողոցի անկիւնը գտնուող աբարթիմանը, և Գալաթա-Գիւղ Համարաթի Վարչութիւնը և Գօրքէրաթիվի վաճառատունը, և բոլոր դեղարաններու մէջ։ 36—35

ՅՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրեամերիկեան

Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մանուար դիրքերի կ'ընծայուին Հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պատուակ ունին։ Մոնդը խնամեալ է։ Եւրկարան օգտագործում է լոյս։ Մաքքոնի գրութեամբ անցել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Գալաթիա. Նաբաղ իսկէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշէն գործակալութեան նախկին չէնքին դիմաց եւ Սրապեան խանին վերև թիւ 24։ Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒՇԻ

Die RUSSIE
Navigation a Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ցունիս.
Դ. 6.19 Իսկիսիր, Սիրոս, Սամսուն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դ. 30/12 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 30/12 Իզմիր, Պիրէոն և Ագիազանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 31/13 Օտեսա. ժամը 4ին։
Բ. 2/15 Սիվասաօրլ. ժամը 10ին։
Շբ. 2/15 Օտեսա. ժամը 10ին։
Նբ. 2/15 Տարասանդ, Միտիլի, Իզմիր, Քիօս, Հոսդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Գէրբուտ, Հայֆա, Եաֆա, Բեռութ և Ալէքս. ժամը 4ին։

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վաղեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ ածան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Գալաթիոյ մեծ վաճառատուներուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօրլօղլու և ընկերութեան մօտ։
Ընդհանուր գործակալ
75—46 Ս. ԱՄԱՐ ՍԻ ԸՆԿ.

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

Ա.ԶԴ.,— Օսմ. ապահովագրական Ընկերութեան կեդրոնատեղին փոխադրուած է Գալաթիա Մէրթէքլանի փողոց, թիւ 7, Գանք տը Սալոնիքի նախկին տեղը։
30—29

ՇԱՎՈՒՇՕՂԼԸԻ
Փիկառի Թուղթը
ԹԻՒ 14
ԹՕԱԹՕՏԻ ՄԱԳԻՍՏՐԱՆ ԴԻՍ

Խարխանիշ մարքայով ծանօթ մը սիկառի Թուղթին չատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են։ Ատոնց դէմ դատ բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտի մաքատաս կից թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառներ, ծխավաճառներ, աւելի չահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը քշեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ։ Ծխողները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկառի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարխանիշին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ ապուած չոր գրոշմին։ Ամէն 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին ազնուութեան։ 36—15

ԼԱ ՔՕՔՕԶ

Կերակուրներու պատրաստութեան մէջ լա քոքոզի գործածութիւնը չատ աւելի նպաստաւոր է քան կարագը, ձէթը և արաբ։ Միեւնոյն կերպով կը գործածուի։
ԲԱՑԵ ՄԷԿ ՔԱՌՈՐԴ
ՆՈՒԱԶ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լա Քոքոզ բուսական զուտ և անխարդախ կարագ մըն է։
Լա Քոքոզ, Մակնան եղբարց վաճառանիշով, մեծապէս յանձնարարելի է առողջապահական տեսակէտով։ Բոլոր հիւանդանոցներուն մէջ կը գործածուի։ Մակնան եղբարց վաճառանիշով այս իւղը փնտռեցէք բոլոր գլխաւոր նպարավաճառներուն մօտ, վաճառման կեդրոնատեղի Գալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան՝ Ն. Ս. Քէվէնճիօղլու և Որդի վաճառատունը, Պոլիս՝ Լէօն Սէմսա, Լիմոնլար փողոց, թիւ 53։
Ընդհ. գործակալ
75—56 Ս. ԱՄԱՐ ՍԻ ԸՆԿ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՏՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ տրկն. 108 գր.
» » » վեցամս. 60 »
Գաւառներու համար տրկն. 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Արտասահմանի համ. տարեկան 35 ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հացի փոփոխման համար 2 ղրշ.։ բաժնեգիրները անպայման կանխիկ, ծանուցումի առանձին կը սակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ ածան միջոցը Մանատոսթն է։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՕԱՃԵԱՆ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏՈՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ԿՐԻՍԹՕ

ԻԱ.
ԻՍՏԴԼԵԱԿԻՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ջուրը գլխին վրայէն անցաւ, և ջուրին մէջէն տեսաւ կապոյտ երկինքը, որուն վրայ սեւ բիծեր կային։

Ուժգին ճիգ մը ընելով ջուրին մակերեսը ելաւ Լամօն։ Իրեն այնպէս կը թուէր որ մաղերէն կը բռնէին, յետոյ ո՛չ բան մը տեսաւ և ոչ ալ բան մը լսեց. նուազած էր։

Երբ աչքերը բացաւ, Տանթէս նաւուն կամրջակին վրայ գտաւ ինքզինքը. ճամբան կը շարունակէր նաւը. իր առաջին նայուածքով ուզեց հասկնալ թէ նաւը ո՛ր ուղղութեամբ կը յառաջանար, ան կը շարունակէր հեռանալ Իֆ ղղեակէն։

Տանթէս այնքան ոգեւորուած եղած էր որ իր ուրախութեան բացագանչութիւնը ցաւի հառաչանք մը կարծուեցաւ։

Ինչպէս ըսինք, Տանթէս կամրջակին վրայ կը գտնուէր. նաւաղ մը բուրդէ կապուով մը կը չփէր անոր անդամները. ուրիշ մը, որ դինքը խրախուսողը ըլլալը ճանչցաւ, դղմակի մը բերանը կը խոթէր իր բերանին մէջ. երրորդ մը, ձեր նաւատեր, թէ՛ նաւուղիղ և թէ նաւատեր, եսասէր կարեկցութեան զգացումով կը դիտէր Լամօնը, զոր ընդհանրապէս կ'ունենան մարդիկ, առջի իրիկուն պատահած ադէտ մը ապատելով, որովհետև հեռեւեալ առաւոտ նոյն ադէտին կրնան մասնուիլ դարձեալ։

Դղմակին մէջ գտնուած քանի մը կաթիլ բոմը կենդանացուց երիտասարդին գալկացած սիրտը, իսկ նաւասային կապուած չփումները բրդէ լաթով և ծունկի վրայ եկած, առաձգականութիւն կուտային անոր անդամներուն։

—Ո՞վ էք դուք, հարցուց նաւասէրը դէպ ի Ֆրանսէրէնով մը։

—Մալթայի նաւասի մըն եմ, պատասխանեց Տանթէս, դէպ ի իտալերէնով մը. Սիրակուսայէն կուգայինք, գինիով և պաքսիմադով բեռնաւորուած, երբ այս գիշերուան փոթորիկը մեզ յանկարծակի բերաւ. Մօրժիոն հրամանքին առջեւ. սա ժայռերուն վրայ, զորս կը տեսնէք, նաւերնիս ջախջախուեցաւ։

—Ուրկէ՞ կուգաք հիմա։

—Այդ ժայռերէն, որոնց կապելու բարեխաւութիւնը ունեցած էի, մինչ մեր խեղճ նաւապետը հոն էր ջախջախէր գլուխը։ Մեր միւս երեք ընկերները խեղդուեցան։ Կարծեմ ես միայն կենդանի մնացի։ Ձեր նաւը ինչպիսի՞ է, բայց վստահելով որ գուցէ երկար ատեն պիտի մնամ այդ անբնակ ու տառապեցուցած կղզիին մէջ, մեր նաւուն մէկ խլեակին վրայ ելայ և համարձակեցայ մինչեւ ձեր նաւը գալու փորձ մը ընել։ Շնորհակալ եմ որ, յարեց Տանթէս, աղատեցիք կեանքս, խեղդուելու վրայ էի, երբ նաւաղներէն մէկը մաղերէս բռնեց։

—Ես էի այդ նաւասային, ըսաւ երկայն ու սեւ կիսամօրուքով և համարձակ ու անկեղծ դէմքով մարդ մը. ճիշդ այն տեղն հասայ, երբ ընկղմելու վրայ էիք։

—Այո՛, բարեկամս, ըսաւ Տանթէս, ձեռքը անոր երկարելով, երկրորդ անգամ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ։

—Իրաւ որ կը վարանի՛ի, ըսաւ նաւապետը. ձեր վեց թթաչափ մօրուքով և մէկ ոտնաչափ մաղերով աւելի աւաղակի երեւոյթ ունիք քան պարկեշտ մարդու։

Տանթէս լսեց որ Իֆ ղղեակը գրանուանեցին ի վեր ոչ մաղերը կարած էր և ոչ ալ մօրուքը ածիլած։

—Այո՛, վաղուցի մտանուած մէկ պատճառ կրնայիք Աստուածածնին ուխտ բերած էի որ ամբողջ տասը տարի մազերս չկարեմ ու մօրուքս չածիլեմ։ Այսօր կը լրանայ ուխտս օրը և տարեդարձս առթիւ մազ մնաց որ պիտի խեղդուէի։

—Հիմա ի՞նչ պիտի ընենք ձեզ, հարցուց նաւապետը։

—Աւա՜ղ, ինչ որ կ'ուզէք՝ ըրէք զիս. մեր նաւը կորսուեցաւ ու նաւապետը խեղդուեցաւ. ինչպէս կը տեսնէք, այդ ճակատագրին ազատեցայ։ բայց մերկ մնացի բոլորովին. բարեխաւաբար յաջողակ նաւասի մըն եմ. առաջին նաւաստանգիստը որ խարիսխ նետէք, հոն դուրս հանեցէք զիս. պիտի կրնամ նաւասիի պաշտօն մը գտնել առեւտրական նաւու մը մէջ։

—Մէջերկրականը կը ճանչնա՞ք։

—Մանկութենէս ի վեր կը նաւարկեմ անոր մէջ։

—Խարխատնդիները գիտէ՞ք։

—Բիրլատնդիները կայ որ, նոյն իսկ ամէնէն դժուարամատչելիները, չկարենամ անոնց մէջ մուտ գործել և կամ դուրս ելլել գոց աչքերով։

—Ուրեմն, նաւապետ, ըսաւ Տանթէսը խրախուսող նաւասային, ինչո՞ւ հոս չմնայ բարեկամը, եթէ իր ըսածը ստոյգ է։

—Այո՛, եթէ լսածը ստոյգ է, ըսաւ նաւապետը, կասկածոտ երեւոյթով մը. այս վիճակին մատնուած խեղճերուն բան կը խոսուիմ, առանց կասկածելու։

—Խոստացածէս առելին ընելու կը բրդոյ եմ, ըսաւ Տանթէս։

—Ինչ կ'ըսէք, յարեց նաւապետը, խնդալով. կը տեսնենք։

—Երբ որ կ'ուզէք, պատասխանեց Տանթէս ոտքի ելելով։ Ըսէք ինձի թէ ո՛ւր կ'երթաք։

—Լիսիոն։

—Ուրեմն Թանկագին ատեն մը կորսնցնելու տեղ, ծովուն վրայ անօգուտ պտոյտներ ընելով, ինչու քովնի չէք ընդունիր հովը։

—Այն ատեն ուղղակի Ռիսն կգանք վրայ պիտի երթանք։

—Քան գրկաչափ հեռուէն պիտի անցնինք։

—Ուրեմն ձեռքերնիդ առէք զիրենք, ըսաւ նաւաստէրը, ձեր հմտութիւնը ապէ՛ կը դառնանք։

(Շարունակելի)